

AMNESTY

MEDLEMSBLAD FOR AMNESTY INTERNATIONAL | NR 3 SEPTEMBER 2011

SKYD FOR AT DRÆBE

Egypten dræber afrikanere på jagt efter en bedre fremtid i Israel.

AMNESTY IMPACT 2011

Kom til Amnesty-konference om stigende fremmedhad og racisme i Europa.

GLEMT I GUANTÁNAMO

Reportage fra lejren, hvor 165 fanger stadig venter på retfærdighed.

PATRIOTISK PORNO

Soldater optog blodige fotos fra Irak mod at få adgang til porno.

TEMA: STATUS EFTER 9/11

ET ÅRTI MED TERROR

AMNESTY
INTERNATIONAL

Redaktør: Ole Hoff-Lund, ohl@amnesty.dk
Ansvarshavende: Lars Normann Jørgensen
Redaktion: Nora Rahbek Kanafani
Redaktionel bistand: Datagraf Client Publishing
Design og produktion: Datagraf
Oplag: 100.400 **ISSN:** 0906-4184
Abonnementspris: 200 kr. pr. år

Udkommer næste gang: 1. december 2011
 (deadline 3. november)

Artikler, der er underskrevet med navn, kan indeholde synspunkter, der ikke nødvendigvis reflekterer Amnesty Internationals holdning. Eftertryk med kildeangivelse er kun tilladt efter forudgående aftale med redaktionen.

Miljøcertificeret: Svanemærke godkendt

Amnesty International

Gammeltorv 8, 4. og 5. sal
 1457 København K
 Tlf. 33 45 65 65
 Fax 33 45 65 66
 www.amnesty.dk
 amnesty@amnesty.dk

Amnesty i Aalborg

Danmarksgade 7 · 9000 Aalborg
 lokal@amnesty-aalborg.dk

Amnesty i Århus

Mejlgade 50, 1. sal · 8000 Århus C
 Tlf. 86 19 28 77

Forside: Scanpix

11. september 2001 i New York.

IN MEMORIAM

Amnestys redaktør:
Ole Hoff-Lund

Billederne fra New York den 11. september 2001 forsvinder aldrig. De fleste husker præcis, hvor de var, da de så tv-billederne af American Airlines Flight 11 og United Airlines Flight 175 brage ind i World Trade Center. I alt mistede 2.996 mennesker livet under frygtelige omstændigheder den tirsdag i USA, hvor den rå terror ramte verden med en voldsomhed, som ingen havde troet mulig. Og helt forudsigeligt valgte USA at slå tilbage med maksimal militær kraft mod den usynlige fjende – al-Qaeda.

Det tiår, der er gået, har været domineret af eftervirkningerne fra terrorangrebet, og det har påvirket os alle. Verden har været igennem to amerikansk ledede krige i Afghanistan og Irak, hvor titusindvis af civile har ladet livet, og hvor terrordrab nu er dagligdag. Masseødelæggelsesvåbnene i Irak blev aldrig fundet, og Saddam Hussein havde ikke – som påstået af USA – nogen forbindelse til Osama bin Ladens terrornetværk. I Afghanistan er Taleban fortsat en trussel mod både NATO-soldaterne og civilbefolkningen. Og i fangelejren i Guantánamo Bay – det stærkeste symbol på skyggesiderne af USA's krig mod terror – sidder 165 fanger stadig interneret uden rettergang.

USA's rolle som foregangsland er uomtvistelig. Desværre er USA's tilgang til terrorbekæmpelse også blevet kopieret mange steder og har skabt en accept af tortur, mishandling, hemmelige fængsler, forsvindinger, likvideringer og tilbageholdelser af terrormistænkte på ubestemt tid. Denne nyfortolkning af spillereglerne har undermineret menneskerettighederne og respekten for internationale konventioner.

Magthavere over hele verden har udnyttet frygten efter 11. september til at udvide antallet af lovovertrædelser, der falder ind under terrorparaplyen. Derved er retssikkerheden og privatlivets fred blevet svækket på en måde, som ikke var mulig før 2001. Saudi Arabien betragter kritik af kongen som terror, Kina arresterer advokater og systemkritikere på anklager om terror, og Egypten fængsler bloggere, der kritiserer militæret. Mange vestlige lande har samarbejdet med efterretningstjenesterne i diktaturer i Nordafrika og Mellemøsten. Men terrorisme bekæmpes ikke ved at bygge alliancer med regeringer, der har blod på hænderne.

Nyhedsbureauet Associated Press har regnet ud, at mindst 35.000 mennesker i hele verden er dømt for terrorisme de seneste ti år. 120.000 er arresteret. Halvdelen af dem i Kina og Tyrkiet. Før 2001 var det nogle få hundrede om året. Ti år efter terrorangrebet er det tid til selvransagelse. Chokket over 11. september skal nu afløses af en balanceret og objektiv tilgang til terrorbekæmpelse med respekt for menneskerettighederne. Målet er at genetablere retssikkerheden og sikre, at det totale forbud mod tortur står ved magt til alle tider. Først da kan vi igen kalde os åbne og frie demokratier. ◊

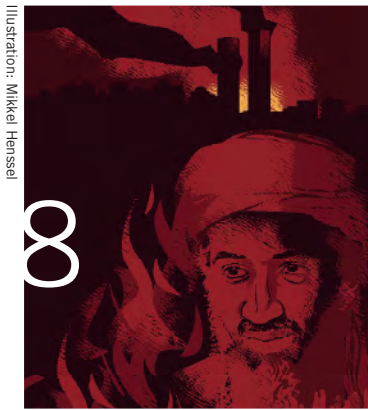

Illustration: Mikkel Henssel

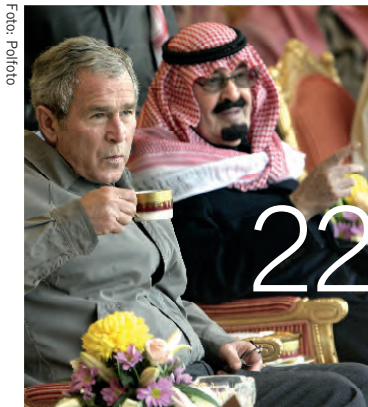

Foto: Polfoto

Foto: Robin Hammond

Foto: Polfoto

8 TEMA Et tiår med terror

Siden 2001 har den vestlige verden brugt enorme summer på at bekæmpe terrorisme og fange Osama bin Laden. Krigene i Irak og Afghanistan har kostet titusindvis af civile liv, efterretningstjenesternes har mangedoblet sine budgetter, lovgiverne har godkendt massiv overvågning af borgerne – og i en lejr på Cuba sidder 165 fanger stadig uden sigtelse. Vi har besøgt Guantánamo og gør status på ti års kamp mod terror.

22 TEMA Kritik af kongen giver ti års fængsel

Den 25. juli blev Amnestys hjemmeside blokeret i Saudi Arabien. Tre dage tidligere havde organisationen offentliggjort et lækket udkast til landets nye terrorlov, som giver styret endnu videre beføjelser til at slå ned på befolkningen: Kritik af kongefamilien medfører en minimumsstraf på ti års fængsel, demonstrationer sidestilles med terrorhandlinger, og demonstranter kan tilbageholdes på ubestemt tid uden adgang til en advokat.

24 Skyd for at dræbe

Abdel-Wahid ventede i mørket og håbede, at grænsevagterne ikke havde opdaget ham. Han hørte fodtrin komme nærmere, og så lyste en lommelygte ind i ansigtet på ham. En stemme sagde på arabisk: "Dit svin! I dag bliver din sidste dag". Derefter affyrede vagten syv kugler ind i Abdel-Wahids krop. Tusindvis af afrikanere søger hvert år mod Israel på jagt efter en bedre fremtid. Men mange må lade livet, når de forcerer pigtrådshegnet mellem Egypten og Israel. Egyptiske grænsevagter har ordre til at skyde først og spørge bagefter.

36 Patriotisk porno

I 2004 fik amerikaneren Chris Wilson en god idé. Han tilbød alle amerikanske soldater i krigsområder gratis porno mod til gengæld at modtage private fotos fra lejrlivet og fronten. Billeder af sønderskudte eller forklulede kroppe med flækkede kranier blev offentliggjort på nowthatsfuckedup.com, som blev lukket af myndighederne i 2006. Men forinden havde den norske kunstner Thomas Kvam kopieret hele hjemmesiden, som nu er udkommet som bog for at skabe debat om krig.

4 Nyheder

8 Et tiår med terror

Status på krigen mod terror.

10 Glemte i Guantánamo

165 fanger rådner op i Guantánamo – uden sigtelse eller dom.

14 Gik vi for langt?

Vi bruger milliarder på terrorbekæmpelse, men frygten består.

16 Det sorte fængsel i Bagram

USA's fanger i Afghanistan har ingen rettigheder.

20 Europas beskudte hemmelighed

EU vil tie CIA's fange-transporter ihjel.

22 Kritik af kongen giver ti års fængsel

Saudi Arabien strammer skruen igen.

24 Skyd for at dræbe

Egyptens sikkerhedsstyrker skyder afrikanere på vej til Israel.

32 Man bider ikke den hånd, der fodrer

Kina investerer i Afrika, og arbejderne lider.

36 Patriotisk porno

Soldaterne fik porno mod at sende blodige fotos fra fronten.

38 Vælt en diktator med din mobil

Få opskriften på en digital revolution.

41 Amnesty dokumenterer

Læs om Amnestys seneste rapporter.

42 Kultur

Mads Brügger spiller højt spil i Afrika-film.

44 Amnesty Live

Deltag i Amnestys kampagner.

Foto: Fredrik Naumann

Pårørende til de tusindvis af forsvundne i Kashmir demonstrerer for at få undersøgt militærets overgreb.

MASSEGRAVE I KASHMIR

Fundet af 2.700 umarkerede grave i den indiske stat Kashmir bør omgående få Indien til at iværksætte en uafhængig undersøgelse af, hvad der er blevet af de tusindvis af forsvundne indbyggere gennem to årtiers væbnet konflikt.

Gravene er fundet af State Human Rights Commission (SHRC) med hjælp fra organisationen Association of Parents of Disappeared

Persons, der sammen med Amnesty International i årevis har presset på for at finde sandheden om de mange forsvundne. Det lokale politi har hævdet, at gravene indeholdt ligene af uidentificerede militante, men SHRC har foreløbig konstateret, at 574 af ligene er personer, der har været udsat for såkaldte tvungne forsvindinger i politiets og militærets varetægt.

I en rapport fastslår SHRC, at det er overvejende sandsynligt, at de resterende 2.100 grave også rummer ofre for tvungne forsvindinger, men at den eneste måde at opklare det på er ved hjælp af DNA-tests.

”Hvis staten ikke vil stille udstyr til rådighed, må det antages, at staten bevidst forsøger at skjule sandheden om menneskerettighedsovergrebene”, skriver SHRC. ◊

Foto: Scanpix

DANSKERNE VIL HAVE EN BØRNEOMBUDSMAND

85 procent af danskerne bakker op om Amnesty Internationals ønske om at få en særlig børneombudsmand, der ligesom i de øvrige nordiske lande kan give råd og vejledning til børn i vanskelige sager som for eksempel skilsmisser, omsorgssvigt og diskrimination. Det viser en meningsmåling foretaget af Voxmeter for Amnesty International.

FN's Menneskerettighedsråd og FN's Børnekomité har i årevis opfordret Danmark til at etablere en børneombudsmand, men det afviser regeringen.

”Beskyttelsen af børns rettigheder er ikke effektiv og opfylder ikke kravene i Børnekonventionen, hvis ikke lovgivningen suppleres med en børneombudsmand”, siger policychef i Amnesty International, Trine Christensen.

Sagen var på dagsordenen, da Danmark i maj var til eksamination ved FN's Menneskerettighedsråd. Her fremsatte de øvrige lande

i alt 133 anbefalinger til at styrke menneskerettighederne i Danmark, men i juli svarede regeringen, at den kun vil acceptere 84 af dem.

Blandt de afviste anbefalinger er netop en børneombudsmand, som blev foreslået af Norge og Indien. Regeringen afviser også at foretage en evaluering af den danske terrorlovgivning og at bringe straffeloven i forbindelse med voldtægt på linje med internationale standarder.

Amnesty er skuffet over regeringens svar og vil påtale det ved den kommende samling i FN's Menneskerettighedsråd i september.

Til gengæld har regeringen accepteret anbefalinger om at ratificere FN's konvention om tvungne forsvindinger og om kun at anvende frihedsberøvelse af flygtninge, migranter og asylansøgere som sidste udvej.

Du kan skrive under på kravet om en børneombudsmand på www.amnesty.dk/boerneombudsmand

DANSKER FUNDET I FÆNGSEL I LIBYEN

Den dansk-libyske systemkritiker Jamal al-Haji, der blev fængslet i Tripoli i februar, slap ud i friheden i august, da libyske oprørsstyrker stormede det berygtede Abu Salim fængsel.

Jamal al-Haji valgte for mange år siden at rejse hjem til Libyen for at udfordre Gadaffis brutale styre med krav om politiske reformer og menneskerettigheder. Hans vedholdende kritik har kostet ham flere fængselsophold under kummerlige forhold, og han er en af

mange politiske fanger i landet, som Amnesty International har kæmpet for at få løsladt. Jamal fortæller, at han sad isolationsfængslet i syv måneder i en celle, hvor han ikke kunne stå oprejst.

"Ord kan ikke udtrykke min taknemmelighed for Amnesty Internationals støtte. Jeg vil gerne takke Amnestys medlemmer for at sætte fokus på min sag gennem alle årene", siger Jamal al-Haji.

Amnesty har haft researchere i landet, lige siden den folkelige opstand brød ud i foråret. De har rapporteret om krigsforbrydelser mod civile, men også om overgreb og drab begået af oprørsstyrkerne. Senest har de dokumenteret, hvordan 19 fanger døde i regeringsstyrkernes varetægt, da de blev lukket inde i metalcontainere i 40 graders varme i byen al-Khums.

Jamal al-Haji i Tripoli efter sin løsladelse.

Foto: Faal Yari Turk

DØDSSTRAF KOSTER CALIFORNIEN DYRT

Skatteyderne i Californien har betalt over fire milliarder dollars i udgifter til dødsstraf, siden den blev genindført i staten i 1978. Det svarer til 308 millioner dollars for hvert af de 13 mennesker, der er blevet henrettet siden da.

Det fremgår af en omfattende analyse foretaget af landsdommer Arthur L. Alarcon og juraprofessor Paula M. Mitchell, der også har beregnet, at omkostningerne ved dødsstraf årligt er 184 millioner dollars højere, end hvis fangerne var idømt fængsel i livstid. De ekstra udgifter går til retssager, udvidede sikkerhedsforanstaltninger på dødsgangen,

advokatbistand og langvarige appelsager. Forfatterne peger på to muligheder for at nedbringe de stigende udgifter til dødsstraf: Ved at reducere antallet af lovovertrædelser, der kan medføre dødsstraf, fra de nuværende 39 kan skatteyderne spare 55 millioner dollars om året. Og ved at afskaffe dødsstraffen helt kan staten spare en milliard dollars hvert femte år.

Det tager gennemsnitligt 25 år fra en fange bliver dømt til døden og til henrettelsen finder sted. Californien har ikke henrettet nogen siden 2006.

KVINDER BAG RATTET I SAUDI ARABIEN

Kvinder i Saudi Arabien har forbud mod at køre bil – ligesom de har forbud mod at stemme og skal have godkendelse fra en mand for at arbejde, tage en højere uddannelse eller rejse. Men inspireret af kampagnen Women2Drive satte dusinvis af kvinder sig i juni bag rattet og kørte ud på vejene i protest mod det kvindeundertrykkende kongedømme.

Kampagnen blev indledt på Twitter og Facebook, og mange af kvinderne har lagt billeder af sig selv ud på nettet, hvor de sidder bag rattet med deres mænd på passagersædet. Køreglæden blev dog kort for de fleste – politiet skred i mange tilfælde ind og arresterede kvinderne, som først blev løsladt efter at have underskrevet en erklæring om, at de ikke ville køre bil igen. Loven blev indført i 1990, da kvinderne ligeledes udfordrede et kulturelt bestemt forbud mod at køre.

Amnesty International opfordrer Saudi Arabien til at opheve forbuddet, som er en enorm barriere for kvinders muligheder for at tage del i samfundet på lige fod med mænd.

Foto: Scamix

KORT NYT:

Indisk minister:

Homoseksuelle er syge

Indiens sundhedsminister Ghulam Nabi Azad har skabt røre med sine udtalelser om, at homoseksualitet er "unaturligt" og "en sygdom, der bringes til landet af udlændinge". Det skete på et møde, der skulle styrke indsatsen mod hiv og aids i hele landet. Indiens højesteret afkriminerede i 2009 homoseksualitet til stor fortrydelse for konservative og religiøse grupper.

FN: 12 millioner statsløse

Op mod 12 millioner mennesker er statsløse og har ikke et land, de kan kalde deres eget. FN vurderer, at situationen er værst i Sydøstasien, Centralasien, Østeuropa og Mellemøsten. Statsløse nægtes ofte de mest basale menneskerettigheder samt adgang til arbejde, bolig, undervisning og sundhedsydelse, fordi de teknisk set ikke er borgere i noget land.

Karen Jespersen dømt for injurier

Østre Landsret stadfæstede i juli Københavns Byrets dom for injurier over tidligere minister Karen Jespersen (V), der i 2008 beskyldte den tidligere talsmand for Muslimernes Fællesråd, Zubair Butt Hussain, for at støtte stening. Sagsomkostningerne for Karen Jespersen løber op i 544.000 kroner, som betales af staten. Til gengæld må Hussain selv betale en kvart million kroner.

Milliarder til bekæmpelse af terror

Danmark bruger hvert år mellem tre og fire milliarder kroner på terrorbekæmpelse. Det fastslår Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS), der for første gang har skabt overblik over udgifterne. I alt er omkring 25 offentlige myndigheder involveret i kampen mod terror med efterretningstjenesterne som de to største aktører med et budget på 1,3 milliarder kroner.

1462

Civile afghanere dræbt i første halvår af 2011.

WIKILEAKS ATTER I VÆLTEN

Hemmelige dokumenter fra USA's ambassader over hele verden fortsætter med at vælte ud fra WikiLeaks. Sidst i august satte organisationen turbo på offentliggørelsen af omkring 125.000 diplomatiske indberetninger, som igen afslører betændte forhold i amerikansk udenrigspolitik.

En af indberetningerne er et brev fra FN's særlige rapportør Philip Alston til tidligere udenrigsminister Condoleezza Rice. Brevet omtaler en episode i 2006, hvor amerikanske soldater i Irak trængte ind i et hus beboet af en mand, fire kvinder og fire børn i alderen tre-fem år samt et spædbarn.

Beboerne blev lagt i håndjern, hvorefter alle ti blev henrettet med skud i hovedet. Efterfølgende tilkaldte soldaterne bombefly for at tilintetgøre beviserne, men hospitalet i Tikrit var alligevel i stand til at fastslå, at de var blevet henrettet iført håndjern.

En anden indberetning viser, at USA i hemmelighed har leveret GBU-28 bomber – som kan gennembryde underjordiske bunkere – til Israel, og at Israels sikkerhedstjeneste Mossad modtager 30 milliarder dollar i støtte fra USA i årene 2008-2018.

Men WikiLeaks møder også massiv kritik for at have undladt at slette navnene på en række kilder og informanter, som kan komme i alvorlige problemer i deres hjemlande. Til det svarer WikiLeaks via Twitter:

”Kære regeringer, hvis I ikke vil have jeres svineri udstillet, så lad være med at opføre jer som svin”.

Masker, der forestiller WikiLeaks-stifter Julian Assange, til salg på en strand i Brasilien.

Foto: Polfoto

Foto: Polfoto

Niels Holck efter landsrettens afgørelse om, at han ikke kan sendes til Indien på grund af risiko for tortur.

NIELS HOLCK BLIVER I DANMARK

Danskeren Niels Holck kan ikke udleveres til Indien. Det fastslog Østre Landsret i en kendelse den 30. juni, efter at Hillerød Ret også tidligere havde afvist en udlevering på grund af risikoen for tortur i de indiske fængsler.

Den danske stat havde ellers accepteret Indiens garantier for, at Niels Holck ikke ville lide overlast under retssagen i delstaten Vestben-galen. Her deltog han i 1995 i nedkastningen

af fire ton våben fra et fly til lokale indbyggere, så de ifølge Holck kunne forsvare sig mod myndighedernes overgreb. Omvendt opfatter Indien Niels Holck som terrorist.

Amnesty International har advaret den danske regering mod at gøre brug af såkaldte diplomatiske garantier fra Indien, som ikke har ratificeret FN's torturkonvention, og hvor tortur og mishandling i fængslerne er udbredt.

MENNESKERETTIGHEDER I BEVÆGELSE

TILBAGEGANG

Danmark afviser 49 anbefalinger fra FN
Den danske regering afviser 49 af de 133 anbefalinger fra FN's Menneskerettighedsråd om at styrke menneskerettighederne i Danmark – herunder en børneombudsmand og evaluering af terrorlovene.

USA afviser torturoverlever
Canadieren Maher Arar, der blev bortført af CIA i 2002 og tortureret i Syrien i ti måneder, får ikke lov at rejse erstatningssag i USA, fastslår højesteret. Canada har udbetalt 9,8 mio. dollar til Arar – USA har aldrig sagt undskyld.

Dødsstraf på vej i Indien
Indien har ikke brugt dødsstraf siden 2004, men er nu parat til at henrette tre formodede bagmænd til drabet på tidligere premierminister Rajiv Gandhi i 1991. I de seneste måneder har myndighederne annonceret efter ny bødde.

FREMSKRIDT

Tunesien støtter domstol
Som det 116. land i verden tilsluttede Tunesien sig i juni Den Internationale Straffedomstol (ICC). Tunesiens nye styre har annonceret, at landet også vil tilslutte sig en række FN-konventioner.

Militærnægtere anerkendes
Alle har ret til at nægte militærtjeneste af samvittighedsgrunde. Det fastslår Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i en sag fra Armenien, hvor et Jehovas Vidne blev idømt 30 måneders fængsel for at nægte.

6.060 års fængsel for massakre
En domstol i Guatemala har idømt fire elitesoldater 6.060 års fængsel for drabene på godt 200 indbyggere i landsbyen Dos Erres i 1982 – 30 år for hvert drab. Massakren fandt sted over tre dage, hvor kvinder og piger blev voldtaget, mens mindre børn blev smidt ned i en brønd.

66 Dræbte amerikanske soldater i Afghanistan i august – det højeste dødstal på én måned.

AMNESTY HJÆLPER HOMOSEKSUELLE I UGANDA

Amnestys danske medlemmer har doneret 40.000 kroner til organisationen SMUG i Uganda, som trods dødstrusler, overfald og politisk hetz kæmper for homoseksuelles rettigheder. Pengene blev indsamlet i januar, da Amnesty markerede det brutale drab på SMUG-talsmanden David Kato med en

mindehøjtidelighed foran Ugandas ambassade i København. Pengene er blandt andet gået til indkøb af alarmer til de frivillige og ansatte i SMUG. Frank Mugisha, direktør for SMUG, siger til Amnesty:

"Vi er meget glade for de personlige alarmer Amnesty har købt. De har i flere tilfælde

afværget overfald på grund af deres meget gennemtrængende hyletone. Jeg føler mig lidt mere sikker på gaden nu", siger Frank Mugisha.

Ugandas parlament overvejer fortsat et lovforslag, som vil straffe homoseksuelle med dødsstraf.

Syriens præsident Bashar al-Assad har ingen exit-plan.

Illustration: Brandaw Reynolds

25 AMERIKANERE HENRETTET MED LUNDBECKS MEDICIN

Efter pres fra Amnesty International, Re-prieve og flere danske pensionskasser besluttede medicinalvirksomheden Lundbeck i sommer at stramme op på distributionen af stoffet pentobarbital, som er blevet bødlernes foretrukne henrettelsesmiddel i USA. Dermed håber Lundbeck at gøre det vanskeligere for fængslerne i de amerikanske delstater at få fat i stoffet.

Pentobarbital er ifølge virksomheden så vigtig for behandlingen af patienter med epilepsi, at det vil være uetisk at trække det fra markedet, selv om det misbruges til dødsprøjter. Stoffet har foreløbig taget livet af 25 dødsdømte i USA. Det seneste offer var Jerry Jackson, der blev henrettet i Virginia den 18. august.

KRIGSFORBRYDELSER I SUDAN

Verden fik land nummer 193, da Sydsudan den 9. juli tog det sidste skridt mod løsrivelsen fra Sudan og erklærede selvstændighed ved en stor ceremoni i hovedstaden Juba.

Delingen afslutter årtiers uroligheder og borgerkrig i Sudan, men mange iagttagere frygter, at dagen blot markerer begyndelsen på en ny periode med flere konflikter mellem to svage stater – ikke mindst på grund af det olierige grænseområde mellem det muslimske nord og det overvejende kristne syd.

Amnesty International og Human Rights Watch har netop haft en fælles delegation i grænseprovinserne South Kordofan og fundet beviser for krigsforbrydelser begået af Sudans præsident Omar al-Bashir, som er efterlyst af Den Internationale Krigsforbryderdomstol (ICC).

Researcherne var i august øjenvidner til 13 bombninger fra bombefly i nærheden af Nuba

En sudanesisk mand stirrer fra sit beskyttelseshul op mod et af regeringens bombefly, der har dræbt et ukendt antal civile i South Kordofan.

Mountains, hvorved 26 civile blev dræbt og 45 såret. Angrebene sker dagligt, og titusindvis af indbyggere er drevet på flugt fra luftbombardementerne i landområder uden militære

installationer eller andre strategiske mål.

Amnesty betragter bombardementerne af civile som krigsforbrydelser og opfordrer FN's Sikkerhedsråd til at fordømme angrebene.

Foto: Carsten Sommer

ET TIÅR MED TERROR

Siden 2001 har den vestlige verden brugt enorme ressourcer på at bekæmpe terrorisme og fange Osama bin Laden. Krigene i Irak og Afghanistan har kostet titusindvis af civile liv, efterretningstjenesternes har mangedoblet sine budgetter, lovgiverne har godkendt massiv overvågning af borgerne – og i en lejr på Cuba sidder 165 fanger stadig uden sigtelse. I dette nummer af Amnesty gør vi status på ti års kamp mod terror.

”Hvor er Osama bin Laden?”

Spørgsmålet har været et fast punkt på morgenmøderne i CIA's hovedkvarter i Langley, Virginia, lige siden den skægede rigmands søn fra Saudi Arabien i 1998 stod bag bombningerne af de amerikanske ambassader i Kenya og Tanzania.

Et godt gæt var de ubejsomme bjergområder på grænsen mellem Afghanistan og Pakistan. Herfra koordinerede Osama bin Laden og hans højrehånd Ayman al-Zawahiri terrorangrebet, der ramte USA den 11. september 2001, hvor omkring 3.000 mennesker blev dræbt.

Med et slag var Osama bin Laden verdens mest eftersøgte person, og lige siden har USA ført an i den såkaldte krig mod terror – først i Afghanistan og siden i Irak. Men trods ti års menneskejagt, brug af ubemandede spionfly samt torturafhøringer af terrorismistænkte i hemmelige fængsler og i Guantánamo-lejren på Cuba var USA's fjende nummer et som sunket i jorden.

Lige indtil den 2. maj i år, hvor amerikanske specialstyrker rykkede ind i en villa i den pa-

kistanske by Abbottabad. På kort tid nedkæmpede de et par vagter, inden de likviderede Osama bin Laden for øjnene af hans kone og 12-årige datter, som begge blev såret.

Tvivl og vrede

Selv om ingen betvivler bin Ladens skyld i forbrydelser mod menneskeheden, så fastslår FN, at det var i strid med international lov at slå den ubevæbnede Osama bin Laden ihjel i stedet for at tage ham til fange.

Men USA's justitsminister Eric Holder fastholder, at drabet var ”lovligt og i overensstemmelse med vore værdier”, og højtstående militære kilder med et detaljeret kendskab til missionen, fortæller til magasinet The New Yorker, at strategien netop var at dræbe al-Qaeda lederen på stedet.

”Der var på intet tidspunkt tale om at tage ham til fange. Ingen ønskede anholdelser”, siger kilden.

Den taktik illustrerer ifølge avisen The Atlantic forskellen på præsident Obama og hans forgænger George W. Bush.

”Bush-administrationen fangede tusindvis

af terrorismistænkte og anbragte dem i lejre i Afghanistan, Irak og Guantánamo Bay. Obama-administrationen, derimod, fokuserer på at skaffe terroristerne af vejen frem for at forsøge at fange dem”, skriver The Atlantic.

Avisen henviser til, at antallet af bombeangreb med ubemandede fly mod militante i Pakistan og Afghanistan er steget voldsomt under Obama. Det var også et droneangreb, der i august dræbte al-Qaedas nye næstkommanderende Atiyah abd al-Rahman i Pakistan.

Osama bin Ladens død afslutter en epoke. Al-Qaeda er tæt på at være i opløsning, og truslen derfra er kraftigt aftagende, mener terrorforsker Lars Erslev Andersen.

”Og det er da en dejlig konklusion her snart 10 år efter 11. september”, siger han til Politiken.

Sikkert er det, at angrebet den 11. september efterfølgende fik kolossal indflydelse på de åbne og frie samfund i den vestlige verden. Både i form af vidtgående antiterrorlove til at overvåge borgerne og en generel mistænkeliggørelse af de muslimske mindretal. ◊

GLEMT I GUANTÁNAMO

Vagter i tv-stuen i Camp 6 i Guantánamo-lejren, hvor fangerne lænkes til gulvet, mens de ser fjernsyn.

Ti år efter terrorangrebet mod USA og krigen mod Afghanistan sidder 165 fanger fortsat tilbageholdt på ubestemt tid i fangelejren i Guantánamo Bay. AMNESTY rejste til Cuba for at se på forholdene for de glemte fanger.

GUANTÁNAMO: Flyet fra Air Sunshine står afsides i terminal 4 i Fort Lauderdale Airport i Florida. Det er svært at finde, for lufthavnspersonalet ved ikke, at ruten til Guantánamo findes, og man kan ikke komme med på flyet, medmindre man har underskrevne papirer fra det amerikanske militær på basen.

Køen til det lille propelfly rummer alt fra advokater, soldater, civilt ansatte og deres børn, der skal til Guantánamo Bay.

Nogle timer senere lander vi på en kort landingsbane, går igennem sikkerhedskontrollen og stiger om bord i en bus, der fragter os til en lille båd. Der bliver vi bænket side om side og sejlet til basen.

Velkommen til Guantánamo Bay anno 2011. Fangelejren, der er blevet en politisk kasterbold blandt amerikanske politikere, og hvor 165 fanger er isoleret fra omverdenen. Nogle af dem sidder der på 10. år uden rettergang. Yderligere seks fanger er dømt ved den særlige militærdomstol og afsoner deres straf i lejren.

Ingen rettigheder

Fangerne er pågrebet under USA's såkaldte krig mod terror og fragtet til fangelejren på Cuba. Størstedelen er statsborgere i Afghanistan, Pakistan, Yemen og Saudi Arabien. Både Amnesty International og Associated Press har dokumenteret, hvordan mange af fangerne er blevet angivet af deres landsmænd mod en klækkelig dusør for tip om mulige al-Qaeda sympatisører og talebanere.

Nu venter fangerne på, at en militærkommission skal tage deres sager op, så de enten

Fangerne motionerer inden morgenbønnen (tv). Til højre gør indsatte rent i fælleslokalet i Camp 6.

kan blive frikendt eller dømt. De ved ikke, hvornår det sker, eller om deres sag overhovedet kommer for en militærkommission. De er fanget i et juridisk tomrum – stedet, hvor retigheder ikke findes. De kan helt officielt beholdes her, indtil de dør af alderdom, blot på indicier. Ingen af de ansatte på Guantánamo vil forholde sig til det. De henviser til politikerne i Washington.

Wikileaks fortæller historien

Organisationen WikiLeaks udsendte i april 779 fortrolige filer fra det amerikanske forsvar, der indeholder materiale om alle tidligere og nuværende fanger på Guantánamo – deriblandt en 89-årig senildement og en 14-årig dreng. Dokumenterne spænder over perioden 2002-2008 og giver et detaljeret indblik i, hvad der er foregået bag murene i fængslet. Blandt andet bekræfter de, at mange vidneudsagn fra fangerne er opnået ved afhøringer under tortur eller trusler om tortur. Derfor kan vidneudsagnene ikke anvendes ifølge internationale standarder for retfærdige retssager. Men det er præcis, hvad de bliver, i de stærkt kritiserede militærkommissioner.

Eksempelvis har Abu Zubaydah og Khalid Sheikh Mohammed, begge nuværende Guantánamo-fanger, været udsat for waterboarding, imens de var i CIA's varetægt. De

to fanger har under tortur givet informationer om flere hundrede Guantánamo-fanger – oplysninger, der er brugt til at udarbejde risikovurderinger om de enkelte fanger. Amerikanske dommere har derfor sået kraftig tvivl om pålideligheden af risikovurderingerne.

Amnesty International har gentagne gange opfordret de amerikanske myndigheder til at løslade eller retsforfølge fangerne på et fair grundlag.

”Wikileaks-filerne bekræfter det, vi hele tiden har sagt om Guantánamo Bay. At mange er fængslet på falsk grundlag og er blevet mishandlet og tilbageholdt i årevis uden adgang til det amerikanske retssystem. Myndighederne må enten fremstille fangerne for en civil domstol – ikke en militær domstol – eller løslade dem”, siger Susan Lee, der er leder af Amnesty Internationals kontor i USA.

Fortællinger om tortur

De første fanger ankom til Guantánamo den 11. januar 2002 direkte fra slagmarken eller fængslerne i Bagram og Kandahar i Afghanistan, hvor krigen lige var begyndt. Billeder af orangeklædte mennesker på knæ i firkantede bure iført mørke skibriller, huer og fodlænker gik verden rundt.

Mange tidligere fanger har siden fortalt om tortur og hårdhændede afhøringer. Deriblandt

Juma Al Dossary, som sad i Guantánamo i fem år, hvoraf flere var i isolation, før han blev løsladt uden anklager. Han har fortalt, at han blev afhørt hundredvis af gange, han blev slået, tortureret med glasskår, pigtråd og cigaretter og udsat for seksuelle overgreb.

En anden tidligere fange, sudaneren Noor Uthmann, beskriver i et statement til militærkommissionen den 7. februar 2011, at han ankom til Bagram, en amerikansk base i Afghanistan, i maj 2002. Han fortæller blandt andet, at han blev tvunget til at sove med armene lænket over hovedet i 12 timer i træk, at han blev afhørt utallige gange i døgnnet, og der i perioder blev spillet ekstremt høj musik 24 timer i døgnnet.

”Jeg følte, at disse mennesker (det amerikanske militær og CIA, red.) ikke opfattede mig som et menneske”, skriver han.

Den 5. august 2002 ankom Noor Uthmann til Guantánamo, hvor han blev placeret i Camp 5.

”Jeg sad i to år i en celle for mig selv. Jeg troede, at jeg ville gå ud af mit gode skind. Jeg blev afhørt dagligt, og der skete mange ydmygelser. I cellen var der ligesom i Bagram enten ekstremt varmt eller ekstremt koldt. Der var også et mørkt afhøringsrum, som vi kaldte ’Helvede’. Inde i rummet blev der enten spillet ekstremt højt musik, eller også kunne man høre folk skriges”.

Noor Uthmann havde, da hans sag kom for kommissionen i februar, siddet i Guantánamo i ni år. Han påstår, at han aldrig har været medlem af al-Qaeda eller Taleban. Den 15. februar i år indgik han forlig ved militærkommissionen og fik en straf på 14 år, som han afsoner i Guantánamo.

Ydmygelser og isolation

Fortællingerne stemmer overens med en rapport fra Internationalt Røde Kors, som besøgte fængslet i 2004. Den fortrolige rapport blev lækket til avisen New York Times, og heri anklager Røde Kors det amerikanske militær for blandt andet at bruge ”ydmygelser, isolation, ekstreme temperaturer og brug af tvungne kropsstillinger”. Røde Kors fandt, at

FANGERNE I GUANTÁNAMO

En af de 165 fanger i Guantánamo-lejren er Abdulsalam al-Hela, en forretningsmand fra Yemen. Han befandt sig i Egypten i september 2002 til møder med lokale entreprenører, men ifølge broderen lød han nervøs i telefonen den sidste gang, han talte med ham. Familien hørte først fra ham et år senere, da de fik et brev, som var smuglet ud af et fængsel i Afghanistan.

Amnesty mener, at Abdulsalam al-Hela blev kidnappet af egyptisk politi og udleveret til USA på grund af sine kontakter i Yemen. Han tilbragte to år i amerikanske fængsler

i Afghanistan, hvor han siger, at han blev udsat for mishandling og tortur, inden han endte i Guantánamo i 2004. Der sidder han fortsat uden anklage eller dom. Læs mere om Abdulsalam al-Hela på www.amnesty.org

Du kan skrive til USA's justitsminister Eric Holder og minde ham om, at alle fanger på Guantánamo skal for en dommer eller løslades, og at omstændighederne ved tilfangetagelsen af Abdulsalam al-Hela skal undersøges.

Skriv til Eric Holder på AskDOJ@usdoj.gov

konstruktionen af et system, ”hvis formål er at producere efterretninger, ikke vil kunne blive anerkendt som andet end en grusom og nedgørende behandling og en form for tortur”.

Forsvarsadvokaten David Remes repræsenterer 18 fanger i lejren. 14 af dem sidder i Camp 6, mens de sidste fire er isolationsfængslet i Camp 5, som David Remes betegner som et rædselshus.

”De fleste af Guantánamos indsatte har ikke gjort noget, der kan retfærdiggøre deres lange fængsling. De er der på grund af de svageste beviser eller slet ingen beviser overhovedet”, siger David Remes, der er overbevist om, at eftertiden vil dømme USA hårdt.

”Om 40 år vil folk skrive om Guantánamo, at hele USA’s tilgang til stedet er rædselsfuld”, siger han.

Han vurderer, at det er bedre at blive fremstillet for en militærkommission med mulighed for at indgå forlig end slet ikke at blive anklaget. Flere andre nuværende og tidligere fanger har også indgået forlig.

”Forliget betyder, at de ved, hvornår de kommer ud”, siger David Remes og fortsætter:

”Så mine klienter siger: Anklag mig ved en militærkommission, for de eneste, der slipper ud, er dem, der har været for kommissionen. Det er så ironisk”, erkender David Remes til AMNESTY.

Men 46 af Guantánamos nuværende fanger er anbragt på ubestemt tid uden udsigt til nogensinde at blive stillet for hverken en militær eller civil domstol.

”Man kan sige, at disse indsatte ikke kun er i limbo, for det forudsætter, at der er en afslutning på deres situation. Det ser i stedet ud til, at deres skæbne allerede er blevet afgjort, og at de fleste, hvis ikke dem alle, skal sidde i Guantánamo resten af deres liv”, mener David Remes.

Harry Potter og Shrek

Siden 2002 er der sket en del, og efter Barack Obama blev præsident i 2009, ser det ud til, at fangerne har fået bedre fysiske forhold. Den oprindelige Camp X-Ray er blevet nedlagt, og nye og bedre bygninger er kommet til. Der er aircondition i cellerne, og fangerne kan tage kurser i kunstmaling og læse Harry Potter bøger. Bibliotekaren i fængselsbiblioteket fortæller, at de amerikanske film Avatar og Shrek er de mest populære blandt fangerne.

Dem kan de se tv-stuen, hvor de bliver låst fast i et par fodlænker, der er boltet fast i gulvet med tykke kæder foran stolene. Det er angiveligt også fangerne, der selv har valgt den sodavand, de får to gange om ugen.

”De indsatte elsker deres Pepsi”, siger køkkenchefen Tim, der oplyser, at fangerne får omkring 4.000 kalorier om dagen og kan vælge mellem seks forskellige typer af måltider.

Der er salat til hvert måltid samt dressing, honning og olivenolie. Dertil flere forskellige slags kager og chips. I frugtafdelingen er bananer, papaja, mango og dadler populære. Til morgenmad får de yoghurt, mælk, kiks, juice, amerikanske morgenmadsprodukter, brød, chokolade og nødder.

Fysiske forbedringer

Oberst Thomas, der har været leder af Guantánamo-lejren i det sidste halvandet år, forklarer, at man som chef altid forsøger at forbedre sin operation, og de faciliteter, man er leder af.

”Det er Washington DC, der skal afgøre, hvordan og hvorledes her er. Min mission er at sikre disse mænd (fangerne, red.)”, siger han.

De to presseofficerer følger med overalt på rundvisningen i fangelejren. De registrerer alt, hvad der bliver sagt – enten på papir eller på bånd. Alle citater og billeder skal dog gennem censursystemet, inden de kan godkendes.

”På den måde ved vi, hvad der bliver sagt”, siger oberst Thomas.

Fangerne er inde i cellerne 12-24 timer ad gangen. Deres fangedragter er enten beige eller orange – orange, hvis de er under maksimal sikkerhedsovervågning. Men det fremgår ikke, hvor mange fanger, der bærer den orange dragt.

Cellerne har en seng af beton belagt med en tynd madras, og personalet har lagt de fornødenheder, som fangerne får, frem på sengen. Klipklapper, sæbe, en koran. Der er et toilet i cellen og en blikplade, der fungerer som spejl. Der er en krog, som ifølge officeren er løs, så fangerne ikke kan hænge sig selv.

Lucky Luke og Harry Potter er blandt de mest populære bøger på biblioteket i fangelejren.

Selvskadende opførsel

På spørgsmålet om, hvordan den sidste fange, der døde i fængslet, begik selvmord, bliver officeren synligt utilpas.

”Det var vist i Camp 6”, fremstammer han.

De to presseofficerer forsvinder fra dørbåningen til cellen og hvisker sammen. Senere på dagen udleverer de en pressemeddelelse fra maj. Den oplyser, at en 37-årig afghaner ved navn Inayatullah, der var ankommet til Guantánamo i 2007, er afgået ved døden den 18. maj 2011, og at der var mistanke om selvmord. I pressemeddelelsen står der blot: ”Vagter fandt ham ikke responderende og uden vejrtrækning”. Til gengæld fremgår det, at manden var planlægger for al-Qaeda. Medierapporter siger, at manden hængte sig i sin celle.

USA’s Forsvarsdepartement har ikke rapporteret om selvmordsforsøg siden 2002. Nu hedder det selvskadende opførsel. Departementet anerkender 41 selvmordsforsøg til dato, men den amerikanske hær afslørede i 2005, at der var 350 forsøg på selvskade alene i 2003.

Uden for cellen peger officeren på en rød boks med lås, der sidder tilkoblet på døren.

”Det er en splashbox”, fortæller han.

”Hvis fangerne overfalder os, får de efterfølgende al mad igennem denne lem. På den måde kan de lære, at det ikke kan betale sig at smide ting efter os”.

Inde i Camp 6, der ligger ved siden af Camp 5, er der friere forhold for fangerne, og cellerne ligger ud til et fællesareal. Et andet sted sidder en gruppe fanger i hvide dragter på bænke i noget, der minder om et skolelokale. De har bærbare computere foran sig.

”Vi forsøger at holde dem beskæftiget”, siger vagtchefen.

Flere steder hænger der plakater, hvor fangerne har skrevet budskaber på engelsk.

”Vi lader dem udfolde deres kreativitet, og de får lov til at sige det, de har på hjerte”, fortæller vagtchefen i Camp 6.

Ingen af de ansatte vil have noget, der minder om detaljer frem. Detaljer, der kan identificere dem, eller bruges imod dem udenfor. Derfor optræder alle anonymt. Ingen navn, alder, race, kendetegn eller rang. Og fangerne får vi ikke lov at tale med.

Ifølge Susan Lee fra Amnesty International er forholdene på Guantánamo muligvis blevet bedre i de seneste år.

”Men det er langt fra ovre. Det vedbliver med at være en pinlig affære for den amerikanske regering, som må sikre, at disse mænd opnår retfærdighed, erstatning og oprejsning”, siger hun. ◊

"Honor Bound"
(bundet af ære),
står der på tønnderne
foran vagttårnet til
Camp Delta.

OBAMAS AKILLESHÆL

Meget tyder på, at de mange hundrede ansatte i Guantánamo-fangelejren er sikret job mange år ud i fremtiden. For selv om præsident Obama som sin første embedshandling i januar 2009 udstedte et dekret om at lukke Guantánamo i løbet af et år, så er han oppe mod stærke politiske kræfter både blandt republikanere og demokrater, der for alt i verden vil undgå, at fangerne kommer ind på amerikansk jord eller stilles for en civil domstol.

Obamas såkaldte "Guantánamo Review Task Force" offentliggjorde den 28. maj 2010 en rapport, der foreslog at:

- 126 af de daværende 240 fanger skulle tilbage til deres hjemlande eller tredjelande, der vil huse dem.
- 36 fanger skulle fremstilles for en domstol i USA eller en militærkommission.
- 48 fanger skulle blive i Guantánamo Bay på ubestemt tid.
- 30 yemenitter løslades, hvis sikkerheds-situationen i Yemen blev bedre.

Siden er det lykkedes at sende 69 fanger hjem, mens seks er dømt ved en militær domstol. Men 165 fanger sidder stadig fast i fangelejren, og det går trægt med at finde en løsning for dem.

Det blev understreget, da det amerikanske senat i juni vedtog et forsvarsbudget, der forhindrer, at der nogensinde bruges midler på at etablere faciliteter i USA til fanger fra Guantánamo. Senatet har også effektivt forhindret, at fangerne kan stilles for en domstol i USA med dertil hørende civile rettigheder.

Samtidig bukkede Obama i januar 2010 under for politisk pres om ikke at sende flere fanger tilbage til Yemen, hvor langt størstedelen af de tilbageværende fanger kommer fra. Det skete efter et mislykket forsøg på at sprænge et fly på vej til Detroit i luften. Bombemanden Farouk Abdulmutallab havde angiveligt modtaget al-Qaeda træning i Yemen.

Præsident i knibe

Den tidligere præsident George W. Bush, der etablerede fangelejren i Guantánamo, løslod ifølge advokat David Remes 532 indsatte uden at gøre et stort nummer ud af det.

"Men da Obama gjorde det til sin primære sag, gav han samtidig republikanerne chancen for at bruge det i mod ham, og det gjorde de med det samme", mener David Remes, der er advokat for 18 Guantánamo-fanger.

"Så mine klienter siger: 'Vi ønsker, at Bush stadig var ved magten, for så ville vi være ude herfra.' De er udmærket klar over ironien i, at

GUANTÁNAMO

779 fanger har gennem tiden været tilbageholdt i Guantánamo-lejren på Cuba. I dag – knapt ti år efter, at de første fanger ankom – er der 171 tilbage. De 165 har ikke modtaget nogen dom. De seks, der er dømt, har alle indgået forlig med militærdomstolen og afsoner deres straf.

En del af dem sidder i isolation 24 timer i døgnet. Hvert andet minut tjekker en vagt fangerne ved at kigge ind igennem vinduet i deres celler.

Otte fanger er afgået ved døden, imens de har siddet i Guantánamo.

Journalister og menneskerettighedsorganisationer har ikke adgang til fangerne. Internationalt Røde Kors besøger dog fængslet hver tredje måned.

Fanger har adgang til at sende og modtage breve, som er underlagt censur. Der arbejder 1.300 personer i Joint Detention Group, der har ansvaret for fangelejren.

Bush løslod så mange, og Obama har løsladt så få".

Ingen af de over 600 løsladte gennem tiden har nogensinde modtaget erstatning for ulovlig eller uberettiget tilbageholdelse. ❧

GIK VI FOR LANGT?

Danmark har været helt i front, når det gælder opbakningen til USA's krig mod terror. Men er tiden inde til at gå nye veje for at bekæmpe vores angst for terror? AMNESTY har talt med tidligere PET-chef Hans Jørgen Bonnichsen og psykiater Bent Rosenbaum.

"Vi har bevæget os væk fra den vidt berømte og værdifulde danske tillidskultur og i retning af en mistænksomhedskultur".

Så klar er den tidligere PET-chef Hans Jørgen Bonnichsen i sin beskrivelse af terrorbekæmpelsens konsekvenser for det danske samfund.

Da USA blev ramt af terror den 11. september 2001, fik det stor betydning for også den danske virkelighed. Udover at Danmark deltog i krigen i Irak og Afghanistan, gav danske politikere øgede beføjelser til Politiets Efterretningstjeneste (PET), så terrorismetænkte kunne udvises administrativt, uden at en domstol skulle vurdere beviserne. Reglerne blev justeret i 2009, så en dommer nu skal vurdere de hemmelige beviser. Politikerne åbnede også op for at samarbejde med torturstaten, og PET fik fri adgang til at indhente personfølsomme oplysninger fra offentlige myndigheder uden at begrunde den konkrete mistanke.

Et brud på vores allesammens retssikkerhed og på de demokratiske principper, mener Bonnichsen, og så har det ikke gjort os mere trygge – snarere tværtimod.

"Så længe enhver glemte taske eller cigaræske betragtes som en potentiel bombe i det danske samfund, må man spørge sig selv, hvor trygheden er henne", siger han.

Stoltenberg versus Bush

Ifølge psykiater Bent Rosenbaum afhjælper terrorbekæmpelsestiltag kun angsten hos en vis del af befolkningen.

"For andre vil de udvidede foranstaltninger netop demonstrere, at faren er større end først antaget, og denne del af befolkningen vil derfor reagere med at blive mere ængstelig end før," siger han.

Men kunne man have reageret anderledes på den trussel, der pludselig blev realistisk i 2001, end ved at slække på retsprincipperne?

"Ja", mener Hans Jørgen Bonnichsen – det minder blandt andet sommerens terrorangreb i Norge os om.

"Jeg ville ønske, at vi havde været i stand til på vores egen måde at udvikle de redskaber, som vi mente var relevante for at bekæmpe terror, så vi ikke blot fulgte Bush-doktrinen, som i bund og grund var en krigsdoktrin mod terror".

Bonnichsen fremhæver den norske statsminister Jens Stoltenbergs reaktion efter terrorangrebet på Oslo og Utøya. Stoltenberg slog her fast, at svaret på terror er mere demokrati.

Ifølge Bent Rosenbaum er Stoltenbergs reaktion på terrorangrebet en markant anderledes måde at håndtere og tackle den angst, som terror uundgåeligt vækker i mennesker.

"USA iværksatte en selvbestaltet krig uden for egne territorier for totalt at udslette ondskaben og derved forsøge at samle nationen, hvis identitet, selvtilid og selvfølelse var blevet voldsomt såret. I Norge tog sorgprocessen over og skabte ved politikernes og digternes

indsats et sammenhold, der både gav plads til angsten, gjorde den til en fælles sag og dermed dæmpede den", siger Bent Rosenbaum.

Læren af Det Arabiske Forår

Danmark har på mange områder været klasesens duks, når det kommer til at følge USA's terrorbekæmpelseslinje. Faktisk er vi i Danmark gået længere end mange andre lande, fortæller Bonnichsen.

I Tyskland erklærede Forfatningsdomstolen de udvidede muligheder for at overvåge og kontrollere internet- og telefontrafik for ulovlige og en krænkelse af privatlivets fred. Selv England, som ellers blev udsat for et alvorligt terrorangreb i 2005, har gennemført evalueringer og ændringer i terrorbestemmelserne. Men herhjemme har der ikke været forsøg på at gøre op med det store arsenal af tiltag.

Det betyder, ifølge Hans Jørgen Bonnichsen, at vi har sværere ved at agere rollemodel:

"Vores rolle som missionær i forhold til

Hans Jørgen Bonnichsen er en af bidragsyderne til den ny antologi "11. september – Verdens tilstand ti år efter", der udkommer på Aarhus Universitetsforlag i september.

Foto: Jakob Dall

frihedsrettigheder og frisind er overstået. For ti år siden gik vi ud og sagde, hvordan demokratiet skulle være. Men nu har vi selv bevæget os væk fra det”.

Han er dog ikke pessimist, når det kommer til fremtiden. Han tror og håber, at politikerne tager ved lære af de seneste ti år og for eksempel indleder et opgør med forestillingen om, at krig er vejen til bekæmpelse af terror. Også læren af Det Arabiske Forår burde stå klar.

”Her var det demokratiet, der vandt. Unge mennesker brugte demokratiets ret til at demonstrere på Tahrir-pladsen og kunne derved vælte en tyrant. Det er jo det største tilbageslag for al-Qaeda nogensinde, og det understreger over for os, at demokrati virkelig er det stærkeste redskab til at modarbejde terror”, siger Hans Jørgen Bonnichsen. ◊

3 SAGER, DER PRESSER RETSSTATEN

TORTURHÆLERI

I 2008 nævnte PET-chef Jakob Scharf, at det kunne være nødvendigt at samarbejde med lande, der rutinemæssigt anvender tortur. Det fik Enhedslisten til i folketingssalen at spørge justitsministeren, om udtalelser fremkommet under tortur kunne anvendes i dansk efterforskning. Justitsministeren afviste ikke, at dette var en mulighed. Amnesty gik skarpt i rette med ministeren:

”Ved at acceptere en udveksling af efterretninger, der er fremkommet under tortur, legitimerer den danske regering brugen af tortur udenfor Danmark. Det er en form for tortur-hæleri, som er dybt problematisk”, sagde generalsekretær Lars Normann Jørgensen.

TUNESERSAGEN

I 2008 blev to tunesere anholdt af PET og efterfølgende administrativt udvist af Danmark på grund af påståede planer om at dræbe Jyllands-Postens tegner Kurt Westergaard. Afgørelsen blev truffet af integrationsministeren alene på grundlag af PET's materiale og uden bevisførelse ved en domstol. Den ene tuneser forlod frivilligt Danmark, mens den anden, Slim Chafra, blev placeret i Sandholmlejren på tålt ophold. Amnesty kritiserede afgørelsen, og da sagen blev prøvet i Højesteret, fandt dommerne, at Slim Chafra ikke havde fået tilstrækkeligt med oplysninger om PET's beviser mod ham til, at han kunne forsvare sig. Slim Chafra blev i juni frikendt og bor i Århus med sin kone og to børn. Han fik en erstatning på 35.000 kroner.

PET'S ØGEDE BEFØJELSER

Selvom PET efter terrorangrebet på London den 7. juli 2005 vurderede, at Danmark havde det nødvendige terrorberedskab, fik PET alligevel flere beføjelser. Det medførte, at de kunne overvåge og kontrollere internet- og telefontrafik, og de fik ret til at aflytte og følge mistænkte brug af f.eks. venners og families kommunikationsmidler uden særskilt retskendelse. Det fik Lars Normann Jørgensen til at udtale:

”Vi mangler en principiel diskussion om, hvordan vi som retssamfund bringer balance mellem ønsket om på den ene side et effektivt anti-terrorberedskab og på den anden side beskyttelsen af borgernes frihedsrettigheder, deres retssikkerhed og værn mod vilkårlig overvågning”.

DET SORTE FÆNGSEL I BAGRAM

Mange af de 2.600 fanger på USA's flybase i Bagram i Afghanistan udsættes for umenneskelig behandling i et hemmeligt anlæg kaldet Det Sorte Fængsel. Bagram er blevet USA's foretrukne fangelejr i krigen mod terror, efter at Guantánamo-fangerne ved Højesteret vandt en principiel sag om at få prøvet deres sager ved domstolene. Eksfangeren Muhammad fortæller om sine oplevelser til AMNESTY.

USA's slingrekurs siden 2001

18. september 2001:

Med "Authorization for the Use of Military Force against Terrorists" får præsident George W. Bush grønt lys til at indsætte militæret mod de ansvarlige for terrorangrebet. I oktober går USA ind i Afghanistan.

26. oktober 2001:

Kongressen vedtager Patriot Act, som dramatisk udvider myndighedernes mulighed for at foretage ransagninger og overvågning i forbindelse med efterforskning af terrorisme.

13. november 2001:

Præsident Bush beslutter, at personer, der er mistænkt for at tilhøre al-Qaeda eller yde støtte til organisationen, kan tilbageholdes af militæret og stilles for en militær domstol.

11. januar 2002:

De første fanger ankommer til Guan-tánamo.

7. februar 2002:

Præsident Bush erklærer, at konflikten med al-Qaeda ikke er omfattet af Genevekonventionerne, og

at medlemmer af Taliban ikke kan opnå status som krigsfanger.

2. december 2002:

Forsvarsminister Donald Rumsfeld godkender brugen af såkaldte udvidede forhørsmetoder – herunder stresspositioner, 20-timers afhør-

inger, langvarig isolationsfængsling og berøvelse af sanseindtryk.

28. april 2004:

Tv-programmet 60 Minutes rapporterer om amerikanske soldaters mishandling af fanger i Abu Ghraib fængslet i Irak.

KABUL: Det er midt om natten. Muhammad ligger og sover sammen med sin familie, da hans kone pludselig vågner. Der er nogen, der sparker på hoveddøren. Hun rusker liv i sin mand, som ikke har opfattet noget, og i den halvvågne tilstand rammer rædslen som et knytnæveslag i mellemgulvet.

”Hvem er I?”, råber han til de indtrængende.

Intet svar. Han finder sin Kalashnikov frem og skyder et par advarselskud mod loftet.

Pludselig sprænges hoveddøren, og ind vælter mellem 50 og 70 amerikanske soldater, fuldt udrustede med våben og natkikkerter. De viser Muhammad et kort, hvor der er tegnet en ring omkring hans hus.

”Hvor er al-Qaeda lederne?”, spørger de.

”Jeg tænkte, at der måtte være sket en misforståelse”, husker Muhammad.

De giver ham håndjern på og smadrer møblerne i deres jagt på information. De roder op i hans hår og hænger begge hans våben – som han har våbentilladelse til – op på ham. Så stopper de Muhammads lommer fulde af ammunition, før de tager billeder af den tilfangetagne ”terrorist”. Han får en hætte over hovedet, og alt bliver sort, hvorefter de puffer ham ind i en helikopter. Efter flyveturen følger en lang, skrumpende køretur i bil, indtil han til sidst får hættten af.

Muhammad befinder sig nu i USA's hemmelige fængsel, men det finder han først ud af langt senere. Afghanerne kalder det for Tor Jail eller Det Sorte Fængsel. USA vil ikke kommentere eksistensen af det hemmelige fængsel, men adskillige organisationer samt tidligere fanger siger, at det ligger på den amerikanske flybase Bagram, der i forvejen huser over 2.600 fanger i et almindeligt fængsel.

Mishandling af fanger

Efter at have fået fjernet hættten bliver Muhammad tvunget til at tage alt tøjet af – noget nærmest ubeskriveligt krænkende for en pashtun – og skifte til en falmet fangedragt. Alt imens amerikanerne ser på. Hans celle er

En afghansk mand jubler efter sin løsladelse fra Bagram i 2005 – som en af ganske få løsladte fanger.

to gange to meter, men der er ikke noget vand, hvilket muslimer har brug for, så de kan vaske sig, før de beder. Der er heller ikke noget toilet eller vindue.

Han holdes i total isolation fra de andre fanger, selvom han indimellem kan høre dem skrike. Loftlyset er tændt døgnet rundt. Det er overvågningskameraet også. Hans familie har ingen anelse om, hvor han befinder sig. Når han bliver ført bort for at blive afhørt, hvilket gennemsnitligt sker to gange om dagen, får han bind for øjnene eller en hætte over hovedet. Motion er ikke tilladt.

”De tog min madras og et tæppe, så jeg kun havde et enkelt tæppe tilbage. Det var midt om vinteren og forfærdelig koldt. Når jeg skulle i brusebad, mærkede jeg først på vandet, som var varmt. Men da jeg var kommet af tøjet og gik ind under bruseren, åbnede amerikaneren helt for det kolde vand. Det følte som knive mod min hud. Jeg sprang ud af bruseren, men han puffedede mig tilbage og sagde, at jeg havde at bade i det kolde vand”, husker Muhammad, da han sidder med en kop kaffe på en cafe i Kabul.

Han tager en rygepause for at få styr på nerverne. Muhammad er en dannet mand og

giver et tillidsvækkende indtryk. Han går i den dragt, som traditionelt bruges af pashtuner, der er landets største befolkningsgruppe: Lang, skjortelignende salwar kameez i grå uld og blågrå turban. Kort skæg og guldur.

”To-tre gange førte de mig ind i forhørslokalet og trak en hætte over mit hoved. Jeg kunne ikke få vejret. Jeg skreg: ’Hjælp mig! I slår mig ihjel!’ Men de var ligeglade”, fortæller han.

Han måtte bede om lov til at gå på toilettet. Nogle gange lod de ham vente i flere timer, til hans blære var ved at sprænges. Trods sine ubehagelige oplevelser fortæller Muhammad, at han også mødte sympatiske forhørsledere, der talte venligt til ham.

Særlige forhørsmetoder

Muhammad vurderer, at 90 procent af fangerne i Bagram også har siddet i det sorte fængsel, Tor Jail, og at de fleste har haft oplevelser af samme art. En vurdering, som deles af kommissær Mohammad Farid Hamidi fra Afghanistan Independent Human Rights Commission (AIHRC). Hamidi har mødt andre fanger, der har siddet i Tor Jail.

”Som jeg forstår det, bliver de rutinemæs-

29. juni 2006:

I sagen Hamdan v. Rumsfeld fastslår USA's højesteret, at militærkommissionerne, der behandler sager mod Guantánamofangerne, er i strid med den amerikanske forfatning.

17. oktober 2006:

Præsident Bush omgår højesteretsdommen ved at underskrive The Military Commissions Act, som etablerer et nyt system for militærkommissioner mod ”ulovlige, fjendtlige kombattanter”.

12. juni 2008:

Højesteret giver udenlandske Guantánamofanger habeas corpus – retten til at få prøvet sin sag ved en civil domstol.

20. januar 2009:

Præsident Obama betegner Guantánamo som ”et sørgeligt kapitel i amerikansk historie” og lover at nedlægge lejren i løbet af et år.

7. januar 2011:

Hårdt presset underskriver præsident Barack Obama en National Defense Authorization Act (NDAA), der begrænser muligheden for at overføre Guantánamofanger til fængsler og civile domstole i USA.

22. juni 2011:

Senatet fremlægger et forsvarsbudget, som giver tilladelse til at tilbageholde og føre militære straffesager mod enhver, der er mistænkt for terrorisme.

→ sigt først indsat i Tor Jail”, siger han, da vi mødes på hans kontor i Kabul, hvor vinterkulden er gennemtrængende, og hvor væggene er dækket af boghylder fulde af tykke mapper.

Ifølge den amerikanske tænketank Open Society Foundation (OSF) bliver de indsatte tilsyneladende afhørt i Tor Jail i en eller to uger, før de sendes videre. OSF har interviewet 20 eksfanger, hvoraf 18 oplyste, at de har siddet i anlægget, som ifølge presserapporter er knyttet til de amerikanske troppers specialkommando, Joint Operations Command.

Rapportens forfattere påpeger, at hverken FN's regler om behandling af fanger eller USA's egen militære feltmanual bliver fulgt. Halvdelen af de eksfanger, som blev interviewet af tænketanken, havde siddet i det hemmelige fængsel, efter at Barack Obama var blevet præsident på trods af, at han lovede at stoppe tor-

INGEN ERSTATNING FOR TORTUR

Den 33-årige Binyam Mohamed, der er etiopisk statsborger bosiddende i Storbritannien, blev pågrebet i Karachi den 10. april 2002. Gennem to og et halvt år blev han efter eget udsagn fløjet rundt til USA's hemmelige fængsler i Pakistan, Marokko og Bagram-basen i Afghanistan, inden han i september 2004 endte i Guantánamo. Han blev løsladt til Storbritannien i 2009. Binyam Mohamed forklarer, at han i Marokko blev skåret gentagne gange i brystet og kønsdelene under forhør, og at han i Guantá-

namo rutinemæssigt blev mishandlet og ydmyget.

Men selv om en britisk appeldomstol i 2010 fastslog, at amerikanske myndigheder udsatte ham for ”grusom, umenneskelig og nedværdigende behandling”, så har USA udelukket alle fanger fra at søge erstatning. Læs mere om Binyam Mohamed på www.amnesty.org

Du kan skrive til USA's præsident Barack Obama og spørge, hvorfor USA ikke lever op til sine forpligtelser i internationale konventioner,

herunder FN's torturkonvention, som giver ret til erstatning for tortur og mishandling. Du kan minde Obama om sit løfte om at lukke Guantánamo og opfordre til, at alle fanger, der tilbageholdes uden sigtelse i Bagram, bliver løsladt eller stillet for en dommer hurtigst muligt.

Skriv til:

The President
The White House
Office of the President
1600 Pennsylvania Avenue NW
Washington DC 20500,
USA

GUANTÁNAMOS ARVTAGER

Tidligere blev amerikanske højrisikofanger fløjet via Afghanistan til Guantánamo-lejren på Cuba. Nu er trafikken vendt, og USA's flybase i Bagram i Afghanistan er blevet til Guantánamos tvilling, siger flere organisationer.

Halvanden time nord for Kabul, smukt omkranset af de majestætiske bjerge, ligger Bagram, USA's største flybase i Afghanistan. Basen huser amerikanernes vigtigste fængsel i landet, og organisationer som Human Rights First (HRF) og American Civil Liberties Union (ACLU) mener, at basen er ved at overtage rollen som det nye Guantánamo.

”I flere vigtige henseender er Bagram blevet til Guantánamos tvilling”, siger Hina Shamsi, der er chef for ACLU's nationale sikkerhedsprojekt.

Rolleskiftet mellem Guantánamo og Bagram skal efter sigende være begyndt i 2008, hvor USA's højesteret gav fangerne på Cuba ret til habeas corpus, det vil sige retten til at få deres sager prøvet ved en civil domstol inden for en given tidsramme. Højesterets dom har imidlertid aldrig fået nogen betydning for Guantánamo-fangerne, fordi man politisk har smækket kassen i for, at de nogensinde kan overføres til amerikansk jord.

Der er omkring 2.600 indsatte på Bagram,

og tallet er næsten tredoblet under Barack Obamas præsidentperiode. Blandt de indsatte er der mindst 41 personer, som er taget til fange uden for Afghanistan. De er fløjet ind fra blandt andet Irak, Pakistan, Yemen, ja selv Thailand. Alle ankom til Bagram, mens George W. Bush var ved magten, og mere end en halv snes af dem skal ifølge HRF være blevet indstillet til løsladelse af de interne militærdomstole, som afgør fangernes skæbne. Alligevel er kun en enkelt fange på vej væk derfra. Resten sidder fast i et juridisk tomrum.

Den officielle begrundelse for dette – og lignende tilfælde på Guantánamo – er sandsynligheden for, at eksfangerne risikerer at blive udsat for tortur eller forfølgelse i deres hjemlande.

Tidligere blev de fleste internationale fanger i Bagram sendt videre til Guantánamo. Men lige inden Guantánamo-fangerne i 2008 fik ret til at få deres sager prøvet ved en civil domstol, vendte transportmønstret. Jurist Rehan Abeyaratne fra International Justice Network (IJN), som fører flere sager på vegne af de indsatte i

Bagram, fortæller, at man i stedet begyndte at sende Guantánamo-fangerne tilbage til Bagram for derved – efter hans opfattelse – at berøve dem retten til at få sagerne prøvet ved domstolene.

”Der skete en klar ændring i strømmen”, siger han og henviser til dokumenter fra Wikileaks.

Det amerikanske forsvarsministeriums pressetalskvinde, Tanya Bradshaw, nægter imidlertid, at strømmen er vendt.

Militære tribunaler

Fængselsspørgsmålet er en betændt sag i USA. Da Guantánamo-fangerne fik ret til habeas corpus, mistede militærfængslet delvist sin betydning, fordi det ikke længere lå udenfor domstolenes rækkevidde. Men behovet for at have en anstalt til forvaring af terrorismis-tænkte – i sikker afstand af USA selv – bestod. Det er her, Bagram kommer ind. Lige nu har Bagram-fangerne ikke habeas corpus. Deres skæbner afgøres af en række militærtribu-

tur og umenneskelig behandling af de indsatte.

Men Daphne Eviatar, som er jurist for menneskerettighedsorganisationen Human Rights First (HRF) i New York, har en forklaring:

”I 2006 blev der udarbejdet et nyt tillæg, det såkaldte appendiks M, til feltmanualen, som tillader anvendelse af særlige forhørsmetoder på bestemte fanger”, fortæller hun.

Disse metoder består blandt andet af søvn-mangel, isolation og berøvelse af sanseindtryk.

”Hvis disse metoder anvendes igennem længere tid, kan deres virkning sammenlignes med tortur”, mener Daphne Eviatar.

Pistol for panden

Muhammads historie står ikke alene. 27 tidligere fanger har i interview med britiske BBC samstemmende fortalt, at de var udsat for tortur under fangenskab mellem 2002 og 2008.

De blev alle beskyldt for at være medlemmer af terrornetværket al-Qaeda eller Taleban, men ingen af dem er blevet anklaget eller stillet for en dommer.

Fangerne beskriver overfor BBC, hvordan de blev fysisk mishandlet, udsat for ekstrem varme og kulde, ekstrem støj og tvunget til at klæde sig af foran kvindelige soldater. Fire af fangerne fortæller, at de fik en pistol for panden og blev truet med henrettelse.

”De gjorde ting, som du ikke ville gøre ved noget dyr og slet ikke mennesker”, siger en forhenværende fange til BBC.

Fængslet i Bagram skulle egentlig overdrages til de afghanske myndigheder 1. januar 2012, men det er nu udskudt i to år, fordi det juridiske system angiveligt ikke er parat til at håndtere de 2.600 fanger.

På Amnesty Internationals hovedkontor i

London fortæller den Asien-ansvarlige, Sam Zarifi, at han for øjeblikket er mere bekymret over den afghanske sikkerhedstjeneste NDS og dens behandling af fanger.

”De håndterer ti gange så mange fanger som CIA i Afghanistan, og deres fremfærd er grusom”, siger Sam Zarifi,

Amnesty International har længe opfordret NATO-styrkerne til at afbryde samarbejdet med NDS. Det gjorde NATO endelig den 7. september i år, da FN bekræftede Amnestys rapporter om omfattende tortur i NDS-fængslerne.

”Amnesty International advarede NATO om problemerne for flere år siden, men i stedet for at tage hånd om det, har NATO ladet fangemishandlingen eskalere, indtil det blev utåleligt”, siger Zarifi, der kræver en forklaring fra de regeringer, der har styrker i landet. ◊

Foto: Polfoto

Demonstranter i Boston protesterer mod USA's metoder i krigen mod terror - tortur, renditions og nægtelsen af en domstolsprøvelse for fangerne i Bagram og Guantánamo.

naler, såkaldte Detainee Review Boards, og de har ikke adgang til en advokat som på Guantánamo.

I stedet får hver fange en personlig repræsentant, der har til opgave at bistå fangen i dennes forsvar. Men repræsentanterne, som alle kommer fra militæret, har ikke juridisk tavshedspligt, de har blot 35 timers uddan-

nelse, og de skal på samme tid bistå cirka 100 fanger. Det giver kun meget lidt tid til hver enkelt sag.

Desuden må fangerne ikke få oplyst anklagerne mod dem, da bevismaterialet ofte er hemmeligstemplet, og mange af de fanger, der er sluppet ud, ved stadig ikke, hvorfor de var fængslet.

Hvert halve år gennemgår tribunalerne sagerne for at afgøre, hvorvidt en given fange anses for at udgøre en fortsat sikkerhedsrisiko for de internationale tropper. Hvis dette ikke er tilfældet, indstilles fangen til løsladelse eller overlades til de afghanske myndigheder.

Kamp ved domstolene

Året efter, at Guantánamo-fangerne fik ret til habeas corpus, kæmpede IJN for de internationale Bagram-fangers ret til også at forelægge deres sager for en domstol. De vandt sagen, og det fik ifølge BBC en af advokaterne, Ramzi Kassem, til at sige, at ”en dommer nu har fastslået, at vores regering ikke bare kan kidnappe mennesker og tilbageholde dem uden for loven”.

Men dommen blev anket af Obama-administrationen, som i maj 2010 fik medhold ved en højere retsinstans i USA. Den 15. februar i år blev sagen imidlertid rejst igen. IJN hævder, at forudsætningerne har ændret sig, i og med at den afghanske administration står for at overtage kontrollen med Bagram-fængslet, og at fangerne dér risikerer at blive sendt til et af landets øvrige overfyldte fængsler, hvor tortur fortsat forekommer jævnligt. Derfor, lyder begrundelsen, bør de få ret til at få sagerne prøvet ved amerikanske domstole.

IJN frygter, at Obama-administrationen vinder igen. I så fald risikerer Bagram at få cementeret sin rolle som det nye Guantánamo. Et sted, hvor fjendtlige kombattanter kan tages i forvaring på ubestemt tid og uden juridiske rettigheder. ◊

EUROPAS BESKIDTE HEMMELIGHED

Europæiske stater har medvirket til nogle af de værste krænkelser af menneskerettighederne i kølvandet på krigen mod terror. Til dato er ingen fuldt ud blevet stillet til ansvar for hemmelige fangeflyvninger – renditions – i Europa.

Det lyder som manuskriptet til en spionfilm fra Hollywood: Hemmelige, illegale fængsler – såkaldte black sites – på ukendte lokaliteter. Terrormistænkte, der med bind for øjnene i al hemmelighed transporteres gennem det europæiske lufterum af privat-leasede fly, som ikke kan spores, til fængsling og tortur uden dom. Men desværre er det virkelighed. Og det skete lige for næsen af os – i Europa – mellem 2001 og 2006.

”Det er ikke længere et åbent spørgsmål, om det har fundet sted. Det er en offentlig hemmelighed”, siger Julia Hall, Amnesty Internationals ekspert i terrorbekæmpelse og menneskerettigheder i Europa.

Medvirken til krænkelser

Den 18. december 2001 overgiver svensk politi i hemmelighed to arrestanter, Ahmed Agiza og Al-Zari, til CIA-agenter i en svensk lufthavn i den første kendte udleveringssag – rendition – på europæisk jord. De bliver herefter transporteret til Ægypten, hvor de begge udsættes for tortur og mishandling. I 2008 fik Agiza og Al-Zari en erstatning på tre millioner svenske kroner af den svenske stat. Der har været to interne undersøgelser, men ingen er blevet stillet til ansvar for denne grove overtrædelse af menneskerettighederne.

Generelt svinger reaktionerne i Europa mellem at erkende – men udvise modvilje mod at placere et ansvar – til pure at nægte, at der skulle være sket noget forkert.

CIA's hemmelige fængsel i Polen lå angiveligt i dette område i forbindelse med en skole for den polske efterretningstjeneste. Undersøgelserne af Polens rolle pågår stadig.

”Nogle af de mest kontroversielle episoder i den såkaldte krig mod terror har fundet sted i Europa. Der er stærke formodninger om, at mindst 15 europæiske lande har været indblandet i det amerikansk ledede system af hemmelige fængslinger og udleveringer”, siger Europarådets kommissær for menneskerettigheder, Thomas Hammarberg.

En voksende bevismængde

Allerede i december 2001 fremlagde Amnesty International sine første beviser i den svenske sag. Siden da er mængden af beviser for renditions og black sites vokset støt. I 2006 og 2007 offentliggjorde et udvalg nedsat af Europarådet under ledelse af den schweiziske senator Dick Marty en række rapporter, der udpegede 14 lande som medvirkende til fangeflyvninger. Rapporterne identificerede derudover to lande med hemmelige fængselsfaciliteter:

Polen og Rumænien. En anden rapport fra et særligt udvalg under Europa-Parlamentet bekræftede Dick Marty's konklusioner.

I december 2009 afslørede en national parlamentarisk undersøgelse, at også Litauen havde huset hemmelige CIA-fængsler.

I februar 2010 lagde en fælles rapport fra fire forskellige FN-organer yderligere beviser på bordet og udpegede Tyskland som medvirkende i et tilfælde af hemmelig fængsling – i modstrid med den tyske undersøgelse, som frifandt samtlige tyske statslige aktører.

I november 2010 udsendte Amnesty International sin rapport ”Open Secret: Mounting Evidence of Europe's Complicity in Rendition and Secret Detention”.

Samlet set fremlægger rapporterne en række uigendrivelige beviser. De europæiske stater roller spænder angiveligt fra at have tilladt CIA-chartrede fly at tanke op under

hemmelige, illegale fangetransporter og til at lægge faciliteter til nogle af de mest brutale forhør, der også indebar tortur, på hemmelige lokaliteter.

Modvilje og mørklægning

Som følge af afsløringerne har flere europæiske lande gennemført deres egne undersøgelser. Men ifølge Thomas Hammarberg og Julia Hall har disse i bedste fald været halvhjertede:

”Det er vanskeligt at nævne blot et enkelt eksempel på, at man i Europa reelt har søgt at placere et ansvar for disse sager, og min erfaring fortæller mig, at den vigtigste grund har været manglende politisk vilje”, siger Thomas Hammarberg og tilføjer, at reaktionen har været præget af ”hemmeligholdelse og mørklægning”.

”Officielle talsmænd har løjet over for parlamenterne, afgivet falske forklaringer til internationale organisationer og trukket i juridiske og diplomatiske tråde for at holde de mest skadelige afsløringer ude af offentlighedens søgelys”, siger han.

Hidtil er der kun blevet ført en enkelt retsag mod personer, som har været indblandet i udleveringer, nemlig i Italien. 22 CIA-agenter og en enkelt officer i det amerikanske militær blev dømt in absentia ligesom to italienske efterretningsofficerer.

”Sagen blev obstrueret flere gange på grund af regeringens manglende samarbejdsvilje og med henvisninger til statshemmeligheder” siger Thomas Hammarberg.

Dommen gælder fortsat kun på papiret, da der ikke er fremsat anmodning om udlevering af de dømte. I Spanien og Tyskland er der udstedt arrestordre på formodede udenlandske agenter, men der er ikke fremsat nogen udleveringsanmodning, fortæller Hammarberg. Andre steder har anklagerne afsluttet deres undersøgelser uden at rejse tiltale eller har simpelt hen fra starten afvist at indlede undersøgelser.

”Det er en elendig status over bestræbel-

serne på at placere ansvar, ikke mindst set i forhold til omfanget af de overgreb, som har fundet sted”, siger Hammarberg og henviser til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, der forpligter medlemsstaterne til at gennemføre effektive undersøgelser af alvorlige påstande om overtrædelser af menneskerettighederne.

Afgørende at placere ansvar

Hvorfor er det så vigtigt at placere et ansvar?

”Først og fremmest fordi ofrene har ret til at kende sandheden om, hvad de blev udsat for, og til at modtage erstatning. Dernæst er det afgørende at kende sandheden for at kunne sikre, at det aldrig kan ske igen”, siger Julia Hall.

Hun tilføjer, at det er meget vigtigt at finde ud af, hvor der var huller i systemerne. Hvad var det, der fik de europæiske stater til at deltage aktivt eller til passivt at vende ryggen til, mens både national og international ret blev overtrådt?

”Vi har stærk mistanke om, at den amerikanske regering presser de europæiske regeringer til at undlade at undersøge disse sager. Uanset om de europæiske stater var aktivt medvirkende, vendte det blinde øje til eller var uvidende om overtrædelserne, så er de stadig ansvarlige i henhold til både national og international ret”, siger Julia Hall.

Som andre årsager nævner hun ubehag ved sagerne og det politiske klima i visse lande, eksempelvis Storbritannien, hvor såvel nuværende ministre som oppositionspolitikere har siddet i regeringen, mens overtrædelserne fandt sted. Derfor er der ingen, der kan vinde noget politisk ved at få sagerne frem i lyset. Snarere tværtimod.

Bag lås og slå

Thomas Hammarberg påpeger, at de europæiske stater mere eller mindre gav USA carte blanche til at operere i al hemmelighed i deres lande ved i 2001 at indgå aftaler, der pålagde

HEMMEIGE FÆNGSLER I EUROPA

Den schweiziske senator og tidligere statsanklager Dick Marty er leder af Europarådets arbejde med at undersøge renditions på europæisk jord.

I to rapporter fra 2006 og 2007 slog han fast, at USA har et vidt forgrenet netværk – ”som et spindelvæv” – af hemmelige fængsler i hele verden, og at mindst 14 europæiske lande har bidraget til USA's fangeprogram. Af dem har Polen, Rumænien og Litauen med sikkerhed drevet hemmelige fængsler til opbevaring og afhøring af fanger. Nogle fanger har været tilbageholdt i op til fem år. I denne måned indleder EU-parlamentet opfølgende undersøgelser af CIA-flyvningerne i Europa.

Foto: Polfoto

Schweizeren Dick Marty anslår, at der har været over 1.000 CIA-flyvninger i europæisk luftrum.

dem tavshedspligt. Mange beviser er under lås og slå hos den amerikanske stat, som ikke vil udlevere dem. Eksempelvis er anmodninger fra både polske og litauiske anklagere blevet blankt afvist.

”Derfor kan selv europæiske statsanklagere med de bedste hensigter løbe panden mod en mur, fordi de ikke kan få udleveret de oplysninger, som de behøver for at kunne bevise ulovlighederne”, siger Thomas Hammarberg. ◊

Foto: Polfoto

Saudi Arabien er en af Vestens nære allierede, og trods landets notoriske undertrykkelse af menneskerettighederne, er båndene kun blevet styrket under den såkaldte krig mod terror. Amnesty indleder en kampagne for at løslade tusindvis af fanger og stoppe en ny terrorlov, som truer ytringsfriheden.

KRITIK AF KONGEN GIVER TI ÅRS FÆNGSEL

Sådan så beskeden ud, hvis man forsøgte at komme ind på amnesty.org i slutningen af juli.

Den 25. juli blev Amnesty Internationals hjemmeside blokeret i Saudi Arabien. Tre dage tidligere havde organisationen offentliggjort et lækket udkast til landets nye terrorlov, som giver styret endnu videre beføjelser til at slå ned på personer, der kritiserer styret: Kritik af kongefamilien medfører en minimumsstraf på ti års fængsel, demonstrationer sidestilles med terrorhandlinger, og demonstranter kan tilbageholdes på ubestemt tid uden adgang til en advokat og uden familiens vidende.

Loven rummer en så bred definition af terrorisme, at enhver, der udtrykker kritik af styret, vil kunne straffes som terrorist, og den giver regeringen magtbeføjelser til at bestemme længde og omfang af tilbageholdelser uden

mulighed for, at sagen behandles i en retssag.

”Lovforslaget udgør en alvorlig trussel mod ytringsfriheden i terrorbekæmpelsens navn. Hvis den bliver vedtaget, baner den vejen for, at selv de mindste kritiske røster i landet bliver stempet som terrorisme. Det kan udløse menneskerettighedskrænkelser i massivt omfang”, siger Philip Luther fra Amnesty Internationals Mellemøst-kontor.

Organisationens beslutning om at offentliggøre dokumentet var et forsøg på at skabe debat om terrorlovene i Saudi Arabien, hvor tusindvis af fanger i forvejen sidder fængslet uden anklage, og hvor tortur, mishandling og henrettelser er udbredt. Men i stedet for at forholde sig til Amnestys kritik, blev organisationens hjemmeside lukket.

Tidligere præsident George W. Bush (tv) og kong Abdullah drikker te, mens de betragter kongens præmieheste.

De få optræk til demonstrationer er blevet slået hurtigt ned. Da 15 kvinder og fem børn i juli demonstrerede for at få deres mænd løsladt efter mange års fængsling uden anklage, blev de omgående arresteret.

Signaler fra USA

Søren Hove peger på, at Saudi Arabien i lighed med mange andre lande har benyttet retorikken omkring den såkaldte krig mod terror til at slå ned på uønskede elementer, som ikke nødvendigvis har forbindelse til terrorisme eller militant islamisme.

”USA’s håndtering af krigen mod terror og ikke mindst behandlingen af fanger i Guantánamo og Abu Ghraib sendte nogle signaler til resten af verden om, at spillereglerne i nogen grad var ændret. Saudi Arabien og mange andre lande fik dermed ganske givet lettere ved at hive folk ind under terrorparaplyen og tilbageholde dem på uklare anklager”, siger Søren Hove.

Han forklarer, at hvor Saudi Arabien i tiden efter terrorangrebet i 2001 blev udråbt til ondets rod i den amerikanske politiske debat og anset for at stå i ledtog med militante islamister, så ændrede det sig få år senere, da landet selv blev mål for en bombekampagne fra al-Qaeda på den Arabiske Halvø. Terrororganisationen blev hurtigt upopulær i Saudi Arabien, fordi den henrettede mange muslimer, og staten formåede at nedkæmpe terrorcellerne i landet i løbet af et års tid.

”Siden dengang har Saudi Arabien været en mere accepteret allieret i kampen mod terror”, siger Søren Hove.

Amnesti til militante

Men hvor flere andre arabiske lande som for eksempel Egypten og Algeriet har været nådesløse i forhold til militante islamister, så har Saudi Arabien anlagt en mere sofistikeret linje.

”Styret har i flere omgange tilbudt amnesti for militante, og man har ført forhandlinger med ekstremister via mellemmænd, som enten har været religiøse figurer eller tidligere militante. Udgangspunktet for den dialog var, at de militante var vildledt og skulle tilbage på det rette spor, og altså ikke at de bare skulle slås ihjel”, fortæller Søren Hove.

Rent propagandamæssigt har disse rehabiliteringsprogrammer virket, og det kan ifølge Søren Hove også være en del af forklaringen

NY KAMPAGNE: STOP ULOVLIGE FÆNGSLINGER I SAUDI ARABIEN

Mens vi taler om det arabiske forår, er det vinter i Saudi Arabien.

I terrorbekæmpelsens navn bliver tusinder af mennesker fængslet i Saudi Arabien uden adgang til advokater eller domstole, fanger udsættes for tortur og risikerer at blive dømt ved hemmelige retssager. Terrorlovene bliver brugt til at undertrykke fredelige demonstranter og kritikere af styret.

Amnesty indleder nu kampagnen ”Retsikkerhed og anti-terror” med fokus på Saudi Arabien.

Hjælp med at standse den nye terrorlov – skriv under på en appel til kong Abdullah på www.amnesty.dk/ulovlige senest den 30. september.

Du kan læse mere om kampagnen på side 45.

Saudiarabisk vinter

Sagen illustrerer, at det arabiske forår lader vente på sig i Saudi Arabien. Mens flere af nabolandene har oplevet folkelige oprør, så har Saudi Arabiens kong Abdullah foreløbig formået at sikre stabilitet på hjemmefronten. Samtidig giver kongefamilien ly til Tunesiens væltede diktator Ben Ali, ligesom Yemens præsident Saleh har modtaget behandling på et hospital i Saudi Arabien efter attentatforsøget mod ham 3. juni.

Ifølge Søren Hove, der er projektforsker ved Dansk Institut for Internationale Studier med speciale i militant islamisme i Mellemøsten, er der heller ikke udsigt til, at Saudi Arabien står overfor store omvæltninger.

”Der er ingen tvivl om, at styret i Saudi Arabien følger udviklingen i nabolandene med stor bekymring. Det så man, da Saudi Arabien sendte soldater ind i nabolandet Bahrain for at stoppe oprøret i marts 2011. Men demonstrationerne i Saudi Arabien er stort set udeblevet. Dels er der ikke nogen velfungerende opposition i landet, og dels ved befolkningen godt, at det kan få alvorlige konsekvenser, hvis de går på gaden for at protestere”, siger Søren Hove.

på, at al-Qaeda tilsyneladende har haft svært ved at etablere sig i landet.

”For at rekruttere nye medlemmer til en terrororganisation er du nødt til at have et skræmmebillede i form af et styre, som bruger uhørt hårdhændede metoder. Hvis styret derimod signalerer forhandling, så mister du det kort”, siger Søren Hove.

Men styret har benyttet kampen mod terror til at fængsle tusindvis af mennesker uden at stille dem for en dommer, og ifølge Amnesty International er der intet, der tyder på, at det vil forandre sig – snarere tværtimod.

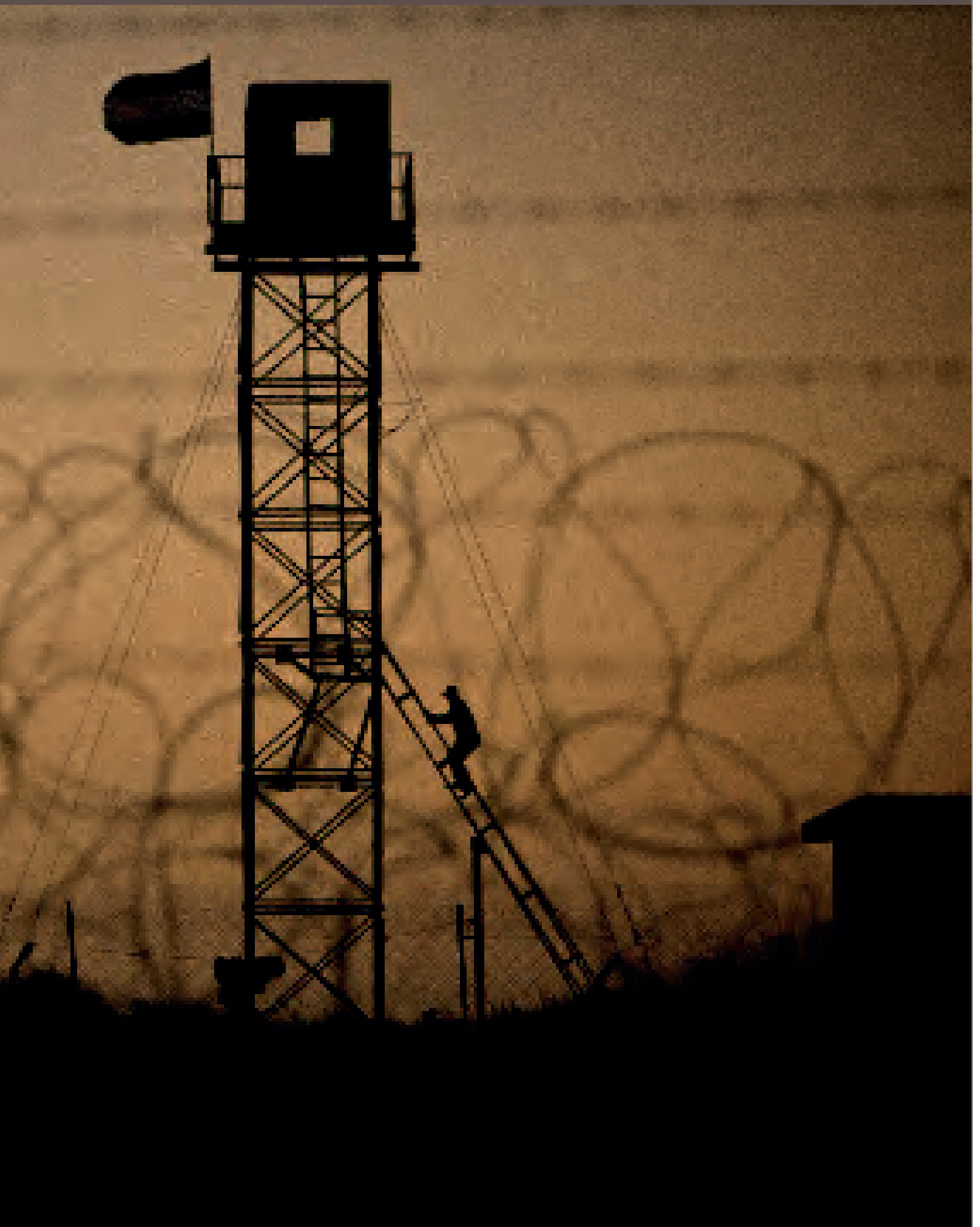
Søren Hove er ikke klar over, hvilken betydning den nye terrorlov vil få i praksis, men han er enig i, at der hidtil har der været en tendens til, at man i Mellemøsten har stemplet mange flere end nødvendigt som terrorister.

”Saudi Arabien står overfor flere udfordringer. Blandt andet den islamiske fundamentalisme og globaliseringens krav om menneskerettigheder og økonomiske reformer. Hvor man forsøger at lave økonomiske reformer i et stille og roligt tempo, går det noget mere langsomt med de politiske forandringer og overholdelsen af menneskerettigheder”, siger han. ☞

SKYD FOR AT DRÆBE

Tusindvis af afrikanere søger hvert år mod det forjættede land Israel på jagt efter en bedre fremtid eller på flugt fra krig, sult og undertrykkelse. Men dusinvis må lade livet, når de i ly af natten forsøger at forcere pigtrådshegnet i Sinai-ørkenen mellem Egypten og Israel. Egyptiske grænsevagter har ordrer til at skyde først og spørge bagefter.

Det lykkedes for disse to illegale migranter fra Sudan at krydse pigtrådshegnet i Sinai-ørkenen. For hundreder af andre går det galt, når egyptiske grænsevagter skyder.

→ **SINAI:** Hans krop er fyldt med skudhuller, og hans sind plages af forestillinger om døden. Om natten vågner 23-årige Abdel-Wahid op med et skrig. Nogle gange på grund af smerterne i kroppen, men for det meste på grund af de drømme, der fylder hans hoved.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. Med en helt stiv finger på venstre hånd peger Abdel-Wahid på hvert enkelt af de ar, der viser, hvor kuglerne gik ind i hans mave, ryg og arm.

”Kwayes, kwayes” – ”fint, fint”, hvæser han.

Han bider tænderne sammen, og hans ansigt fortrækker sig, da smerten endnu engang jager igennem hans venstre ben. Det er tydeligt, at alt ikke er fint. Han er fysisk handicappet og mentalt traumatiseret. Indimellem ønsker han, at han var blevet dræbt.

Abdel-Wahid er fra Darfur i Sudan. Hans mor skjulte ham under sengen, da den frygtede Janjaweed-milits slæbte af sted med alle storfamiliens mandlige medlemmer mellem 15 og 40 år. Der ventede han hele dagen. Familien frygtede det værste, da de samme aften hørte skud uden for landsbyen. Næste dag viste deres frygt sig at være begrundet. De 40

mænd lå på en lang række med ansigtet nedad, alle sammen skudt i ryggen. Abdel-Wahid var den eneste mandlige overlevende. Hvis han fortsat ville overleve, måtte han væk.

Sådan begyndte en lang rejse til Israel. Tværs gennem Afrikas største land, Sudan, ind i Egypten og igennem Sinai-ørkenen til Israels grænse. Da han nåede den israelske grænse, var det eneste, han havde tilbage, det tøj, han stod og gik i. Den beduin, som førte ham gennem ørkenen, havde stjålet alt. Men Israels forjættede sikkerhed var i sigte. Han skulle blot over et lavt metalhegn, løbe 10 meter og under et pigtrådshegn, og så ville han være der.

Men den sidste forhindring klarede han ikke.

Pigtråden skar i huden

Hegnet på den egyptiske side var let nok at springe over, selv i mørke. Men da han krydsede de 10 meter, begyndte de egyptiske grænsevagter, som han og otte andre havde forsøgt at undgå, at skyde. Gruppen blev splittet. Abdel-Wahid og en ven løb alt, hvad de kunne, over ingenmandslandet mellem de to grænser. Hans ven nåede under det israelske pigtrådshegn. Abdel-Wahid fulgte efter, men piggen på hegnet fik fat i hans tøj og skar sig ind i huden på ham. Skuddene ophørte, og der blev stille. I 10 minutter forsøgte Abdel-Wahid at komme fri uden at blive opdaget af de egyptiske grænsevagter, som han kunne høre lede efter overlevende. Han ventede i

”Jeg tænkte på min mor og far, og hvordan de nu skulle klare sig. Mine to brødre blev myrdet, og nu skulle jeg også dø”.

Abdel-Wahid, flygtning fra Sudan

Abdel-Wahid sad fast i pigtråden og blev skudt syv gange af en egyptisk grænsevagt. I dag er han lam i benene.

mørket og håbede, at de ikke havde opdaget ham. Han hørte fodtrin komme nærmere, og så lyste en lommelygte ind i ansigtet på ham og blændede ham. En stemme sagde på arabisk: "Dit svin! I dag bliver din sidste dag".

Derefter affyrede vagten syv kugler ind i Abdel-Wahids krop.

"Jeg tænkte, at nu skulle jeg dø. Jeg tænkte på min mor og far, og hvordan de nu skulle klare sig. Mine to brødre blev myrdet, og nu skulle jeg også dø".

Abdel-Wahid ryster over det hele, mens han forsøger at holde sig oprejst ved hjælp af et gangstativ og den fysioterapistuderende, som er kommet for at se, om han kan hjælpe den skrøbelige darfurianer. Hans krop er en dødvægt, og selvom hans arme er stærke, er hans ben skrumpet ind til tynde pinde. Han forsøger igen at stå selv, men falder sammen på sengen og hulker. Hans skuldre ryster, og han skjuler sit ansigt i hænderne.

"Jeg plejede at løbe og springe, og jeg var god til fodbold. Nu kan jeg ikke engang stå op", siger han.

Han blev bragt til et hospital af israelske

soldater, og i dag bor han på et herberg, hvor frivillige – en statskundskabsstuderende, en fysioterapistuderende og en markedsføringsdirektør – gør, hvad de kan, for at hjælpe ham.

Hvad har han brug for? En af de frivillige svarer vredt:

"Alt, alt. Fuldtidspleje, fysioterapeuter, socialarbejdere, psykologer, sygeplejersker, læger. Alt. Han har brug for pleje døgnet rundt. Sådan burde det være".

Vi skyder infiltratorer

Abdel-Wahid synes det måske ikke selv, men han er faktisk heldig. Den 29. september 2010 rapporterede Associated Press, at en sudansk mand var blevet skudt og dræbt af egyptiske grænsevagter, da han forsøgte at krydse grænsen. Han blev skudt i hovedet og låret. Der blev rapporteret om yderligere tre dødsfald den måned, hvoraf de to skyldtes skud i hovedet. Alle de dræbte var sudanere. Kvinder og børn bliver ikke skånet. I juni blev en 38-årig kvinde skudt tre gange – i maven og i højre og venstre arm.

Amnesty International kender til 96 ubevæbnede personer, som er blevet skudt og

dræbt, mens de forsøgte at krydse grænsen siden 2007. Men i forbindelse med denne undersøgelse er der fundet vidnesbyrd om, at antallet af dræbte kan være endnu højere.

Den egyptiske regering afviser ikke, at afrikanere, som har forsøgt at krydse grænsen, er blevet skudt.

"Vi skyder infiltratorer. Vi skyder ikke migranter", sagde kaptajnløjtnant Yasser Ahmed Ali, leder af Liaison Agency with International Organisations til pressen i september 2008.

I 2007 lød en udtalelse fra det egyptiske udenrigsministerium:

"Vi bekæmper dette voksende fænomen, da det udgør en risiko for sikkerheden og kræver en håndfast reaktion, navnlig da der nu findes organiserede netværk, som fremmer ulovlig indtrængen. Nogle af de personer, som trænger ulovligt ind, nægter at standse, og så må myndighederne gribe ind for at sikre, at loven overholdes".

General Muhammad Shousha, guvernør for det nordlige Sinai, retfærdiggjorde nedskydninger af migranter i et interview med det egyptiske dagblad Al Masry Al Youm den 9. september 2009.

"Selvfølgelig er det ikke en fejl, at vi skyder dem – vi skyder dem, fordi det er nødvendigt. Man bliver nødt til at skyde efter infiltratorer".

Der var blod alle vegne

I en nedslidt forstad til Tel Aviv sidder Charles fra Elfenbenskysten i fodenden af sin seng og stirrer på sit spejlbillede i det slukkede fjernsyn. En rusten vifte blæser den stillestående luft fra den ene side af det lille værelse til den anden. Han taler om sin kone med en hvisken, der knap kan høres for maskinens summen, men han hæver stemmen og griner, da han husker, hvordan de mødtes.

De havde drillet hinanden med, at de umuligt kunne forelske sig i hinanden på grund af deres baggrund. Men i al hemmelighed blev de alligevel kærestere. Hun blev gravid, og de besluttede sig for at fortælle det til deres forældre. Høvdingene i de rivaliserende stammer mødtes, men i stedet for at finde en løsning førte mødet kun til stridigheder. De kunne blive i byen, men kun hvis de skiltes. Klokken fem næste morgen forlod Charles byen med sin kone.

Med sin kraftige vestafrikanske accent mindes han den sidste gang, han så hende:

"Jeg loftede hende, og der var blod, blod, blod over det hele".

Han stemme forsvinder, og han sænker sit hoved.

"Og jeg siger hendes navn – nej – jeg kalder på hende – nej. Og blodet bare løber, løber, lø-

ber. Hele min krop var fyldt med blod, der var blod alle vegne”.

De havde rejst gennem et helt kontinent sammen for at komme til Israel. Beduiner førte dem igennem Sinai-ørkenen til grænsen mellem Egypten og Israel. Der mødte de 13 andre migranter. Det var nat. De besluttede, at Charles og hans kone skulle være de første til at snige sig forbi vagterne. De andre ville følge efter på én gang og håbede, at de ville være sikre, når de var mange sammen.

Afsløret af raslende dåser

De skulle over tre hegn, og Charles og hans kone kom over det første uden at tiltrække sig grænsevagternes opmærksomhed. De var i færd med at krybe mod det næste hegn, da de hørte støj bag sig. Egypterne havde sat tomme dåser på hegnet, som raslede, når hegnet bevægede sig. Det var resten af gruppen, der fulgte efter. Dåsernes hule raslen fulgtes af en øredøvende skudsalve.

”Det er som en brand, der er lys og ild alle steder. Ligesom en krig. Kuglerne flyver omkring os, og mange fra vores gruppe – vi kan ikke se dem. Nogle mennesker råber, at de er blevet skudt”.

Men Charles var forrest, og det israelske hegns sikkerhed var tæt på. Han trådte pigtråden på det sidste hegn ned med foden, så hans kone kunne komme over, og så faldt hun. Blodet flød fra hendes krop, og hun reagerede ikke på hans råb. Han bar hende over det sidste hegn og hen til den israelske forsvarsstyrke (IDF), som lige var ankommet, tilkaldt af skudsalverne.

IDF kørte Charles' kone bort i ambulance,

men lod ham ikke køre med. Han så hende aldrig igen. Tre dage senere fik han at vide, at hun var død. Han bad om at se hendes lig, men fik at vide, at han måtte være tålmodig. Det næste, han hørte, var, at hun var blevet begravet. Syg af sorg blev Charles voldelig. Det, der skulle have været en kort tilbageholdelse med henblik på at fastslå hans flygtningstatus, blev til to år i fængsel med indtil flere ophold i isolation. Efter at have været fængslet i flere måneder fik Charles, iført håndjern og fodlænke, lov til at se sin kones grav.

Han blev løsladt for nylig og arbejder nu i et køkken om natten. Han kommer hjem klokken syv hver morgen til sit lille indelukede værelse. Det eneste, han har tilbage til minde om sin kone, er en dødsattest. Alle hendes personlige ejendele forsvandt. Charles er ikke i tvivl om, at hvis han tog tilbage til Elfenbenskysten, ville hans kones familie slå ham ihjel. Han har endnu ikke haft modet til at fortælle dem, hvad der er sket med deres datter.

60 drab er næppe et uheld

Israel og USA har lagt pres på Egypten for at standse strømmen af varer og personer over den sårbare Sinai-grænse. I juni 2007 mødtes Egyptens præsident Hosni Mubarak og den daværende israelske premierminister Ehud Olmert for at drøfte det, som israelske embedsmænd har kaldt ”infiltratorer”. Ifølge en meddelelse på det israelske udenrigsministeriums hjemmeside fra den 1. juli 2007 indgik de to en aftale om, at Egypten skulle tage de

migranter tilbage, som krydser grænsen, og træffe foranstaltninger til at forebygge fremtidige infiltreringer.

Det første rapporterede dødsfald kom et par uger senere. Haja Abbas Haroun, som var gravid i syvende måned og på flugt fra den blodige konflikt i Darfur, blev dræbt den 22. juli 2007, da hun forsøgte at krydse grænsen til Israel. Siden da er nedskydningerne fortsat – også efter revolutionen i Egypten i februar. Så sent som den 19. august blev to sudanere dræbt.

Det er sket, selv om FN's højkommisær for menneskerettigheder, Navi Pillay, i marts 2010 opfordrede til at indlede en uafhængig undersøgelse af de dengang 60 anslåede dræbte migranter.

”Jeg kender ikke noget andet land, hvor så mange ubevæbnede migranter og asylansøgere tilsyneladende er blevet forsætligt dræbt på denne måde af regeringsstyrker. Antallet af ofre viser, at i hvert fald nogle egyptiske sikkerhedsfolk har ført en ’skyd for at dræbe-politik’. Det er usandsynligt, at så mange mennesker ellers kan blive dræbt. 60 drab er næppe noget uheld”, sagde Pillay.

Og systemskiftet i Egypten har ikke gjort tilværelsen nemmere for de afrikanske flygtninge – tværtimod. Efter Mubaraks fald i februar har Sinai været præget af uro, og Israel har flere gange tilladt egypterne at øge antallet af tropper på halvøen, som i princippet har været demilitariseret siden Camp David-aftalen i 1979. Efter et angreb fra militante palæstinensere i midten af august, hvor otte israelere blev dræbt, har spændingen ved grænsen været ved at tage over. Israels premiermini-

”Der var blod over det hele”, siger Charles, der mistede sin kone, da grænsevagterne skød hende ned.

”Jeg kender ikke noget andet land, hvor så mange ubevæbnede migranter og asylansøgere tilsyneladende er blevet forsætligt dræbt på denne måde af regeringsstyrker”.

Navi Pillay, FN's højkommissær for menneskerettigheder

ster Netanyahu annoncerede efterfølgende planer om at bruge over en milliard kroner på et hegn, der skal sikre Israels sydlige grænse. Men taberne i det spil kan meget let blive de afrikanske flygtninge.

Blafrende skjorte i vinden

Pigtrådshegnets knivskarpe hager griber fast i ryggen på en hvid skjorte. Der er også revet hul i det højre ærme, mens det venstre blafirer i vinden som en spøgelsesagtig figur, der vinker til forbipasserende på hovedvej 10, militærvejen, som løber parallelt med den 266 kilometer lange grænse mellem Egypten og Israel. Et par meter længere henne ligger en enkelt sort kondisko og ved siden af den en sandal. Strømper, hatte, et par jeans. Hvem bar denne skjorte, disse jeans, denne sko? Havde de dem på, da de krydsede grænsen? Blev deres tøj fanget, da de forsøgte at flygte fra egypternes maskingeværer? Blev skoen brugt til at holde pigtråden nede, så andre kunne komme over uden at skære sig? Måske har den israelske hær fundet et lig i skjorten og skåret det fri fra drabsstedet?

Rækkerne af pigtråd, som markerer, hvor Egypten slutter, og Israel begynder, dissekerer

et fantastisk ørkenlandskab med sandbanker og forrevne bjerge. Nogle steder er hegnet stærkt. Sensorer på den israelske side sporer bevægelser, og tomme dåser rasler på den anden side for at fortælle egypterne, at der er indtrængende personer. Nogle steder er der tre hegn, andre steder to eller et, og i visse fjerntliggende områder slet ingen. Indimellem er afstanden mellem de to hegn helt op til 100 meter, andre steder er den kun en meter.

De, der ulovligt krydser disse pigtrådsgrænser, er desperate, dehydrerede, støvede afrikanere. Nogle flygter fra folkedrab eller krig. Andre søger arbejde for at støtte familierne derhjemme.

Udmattede og dehydrerede

Den unge israeler Tommy gjorde sidste år soldatertjeneste ved grænsen mellem Israel og Egypten. Han var en del af en udrykningsstyrke, som skulle reagere på grænseaktivitet. Selvom deres formål var at håndtere terrortrusler, måtte de i realiteten næsten dagligt hjælpe flygtninge. De patruljerede en 15 kilometer lang grænsestrækning syd for Gazastriben.

Hver dag mødte indsatsstyrken mindst

én gruppe på vej over grænsen bestående af alt fra to til 35 personer. Han husker, at der en enkelt dag var 72 personer, der krydsede grænsen.

”De personer, som kom over grænsen, var generelt meget udmattede, meget sultne og helt dehydrerede. Og meget beskidte, naturligvis, efter deres lange rejse”, siger Tommy.

Området mellem det israelske hegn og det egyptiske hegn er forbeholdt israelske soldater, som må gå ind til fods. Men egypterne må skyde ind i det. På sin første arbejdsdag blev Tommy og hans gruppe briefet om, at de egyptiske soldater havde ordrer om at skyde alle grænsekrydsere uden varsel.

”Vi skulle regne med, at alle, der krydsede grænsen, var sårede. Alle grænsekrydsninger ville være ledsaget af sporadisk maskingeværrild”.

Tommy husker et af disse tilfælde.

”Da vi nåede frem, var der allerede 16 flygtninge, som havde krydset grænsen. Vi spurgte, om der var nogen, der var kommet bagud. Vi fik at vide, at der var to, og vi skyndte os straks ind i området. En af personerne var meget ung, et sted mellem 14 og 20 år. Først troede vi, at han var bevidstløs, men da vi tog tøjet af ham for at se, hvor skaderne var, kunne vi tydeligt se kuglens indgangshul i ryggen og udgangshullet i brystet. Én kugle, der var gået lige gennem hjertet på ham. Det var et virkeligt sørgeligt syn. Jeg holdt ham, da han åndede ud. Jeg holdt ham i mine hænder, og til sidst lukkede jeg hans øjne”.

Samme dag opdagede Tommys gruppe et andet lig i området. Han havde forsøgt at krydse over en dag eller to tidligere.

”Han var fanget i pigtråden på den egyptiske side af hegnet, men lige akkurat så langt inde, at vi kunne få ham ud”.

Tommy retter på sin hat og sætter sig op, da han bliver spurgt om, hvad han mener om grænse drabene:

”Uanset hvad man mener om flygtninge eller asylpolitik rundt omkring i verden, uanset hvilke problemer et land har, så er der ingen, som kan tillade sig denne form for blod på deres hænder. Uanset om det er mennesker, som forsøger at finde et bedre liv eller flygter fra noget. Ingen kan retfærdiggøre en dødsdom blot for at forsøge at krydse grænsen mellem to lande”.

Kvinder bliver voldtaget

Organisationen Physicians for Human Rights (PHR) driver en sundhedsklinik for migranter i det sydlige Tel Aviv. Sara Robertson er en af de frivillige, som har været vidne til migranternes kamp i det hellige land, og hun har hørt

Mange afrikanske migranter overnatter i det fri.

De døde begraves med et skilt, hvor der står "anonym".

Flere steder langs grænsen hænger iturevent tøj fast i pigtråden og fortæller historien om afrikanere på jagt efter lykken i Israel.

mange forfærdelige historier om rejsen til Sinai-ørkenen og den farlige grænseovergang.

”Antallet af personer, der bliver skudt – og navnlig personer, som bliver skudt flere gange – er steget kraftigt, siden mødet mellem premierminister Ehud Olmert og præsident Mubarak i sommeren 2007. Vi har haft to tilfælde, hvor folk er blevet skudt syv gange. Det viser, at der virkelig er en ’skyd for at dræbe-politik’. Der er ingen grund til at skyde nogen mere end én gang, hvis man blot forsøger at standse dem og anholde dem”, siger Sara Robertson.

Det er ikke kun ved grænsen, at livet er farligt for flygtninge. Selve rejsen til grænsen og tiden i Sinai-ørkenen er for nogle det tidspunkt, hvor det bliver rigtig traumatisk. Sara Robertson forklarer, at flygtningene betaler for at blive kørt til Sinai, hvorefter smuglerfamilier fører dem tværs igennem ørkenen for et fast gebyr.

”Jeg kan temmelig sikkert sige, at alle kvinder bliver voldtaget, ofte flere gange. I nogle tilfælde er kvinder blevet holdt som sekslaver for smuglerne i op til seks måneder, inden de bliver frigivet”, siger hun.

Sara Robertson fortæller om tilfælde, hvor

kvinder er blevet voldtaget ved hver af de fire grænser, de har krydset for at komme til Israel. Mange kvinder er gravide som følge af voldtægt, når de kommer til klinikken, og lider af gynækologiske problemer. Klinikken i det sydlige Tel Aviv hjælper i gennemsnit fem kvinder om ugen med aborter efter voldtægt.

PHR efterlyser, at Israel yder mere hjælp til de migranter, der kommer levende over grænsen. I dag får de en opholdstilladelse, som skal forlænges hver tredje måned, men de får ikke arbejdstilladelse eller adgang til sundhedsydelser.

”Derfor er migranterne afhængige af hjælpeorganisationer for blot at holde sig i live”, siger Sara Robertson.

Sover i parkerne

Et stenkast fra Tel Avivs enorme busstation er Levinsky Park blevet hjem for hundredvis af migranter fra Afrika. Fra Eritrea, Sudan, Etiopien og Vestafrika er de kommet for at finde en bedre fremtid, men har i stedet fundet håbløshed på gaden i Israels mest travle by.

De sover på papstykker, bruger deres tasker med deres få ejendele som hovedpude og går til ro for natten under det orange skær fra par-

kens lamper. De vågner ved dagry og venter i vejsiden, hvor de håber at blive samlet op til noget betalt arbejde indenfor byggeri eller rengøring.

Andre er søgt til Arad, en støvet ensfarvet by bestående af bygninger i sandsten i Negev-ørkenen. Her har et samfund af sudanske flygtninge slået sig ned i lejlighedskomplekserne i det fattige kvarter. De fleste af dem arbejder på hoteller, som betjener turister på vej til Det Døde Hav. De fleste er mænd fra det krigshægede Darfur og Sydsudan, og alle har de fysiske og psykiske ar efter en urolig tid derhjemme og farlige episoder på vejen til Israel.

Sød kaffe på kanden

Livet for sudanere i Arad efterligner så vidt muligt livet i Sudan. Døren er altid åben for gæster, og der er altid sød, stærk kaffe på kanden. Jacobs lejlighed er blevet en slags fristed for mange af de sudanske mænd i Arad. Rummet er tykt af røg. Bizarre, halverotiske plakater pryder væggene. To små israelske flag stikker ud af dørkarmen.

Jacob mødte sin kone i Egypten. Hun flygtede også fra kampene i Sydsudan. Han boede

der i 12 år med sin kone og tre børn, mens han forsøgte at få flygtningestatus i et tredjeland. Ingen imødekom hans ansøgninger. Til sidst valgte Jacob at søge mod Israel. Jacob og hans familie betalte 1.200 dollars til beduin-smuglere for at føre dem til grænsen. For at undgå politiet blev hans kone og børn skjult under et falsk gulv i en pickup, mens Jacob lå i bagagerummet i den efterfølgende bil sammen med en anden mand.

”Vi nåede til grænsen mellem Israel og Egypten klokken ti om aftenen. Og så sagde beduinen: ’I skal løbe rigtig, rigtig stærkt for at komme ind. Hvis nogen siger stop og skyder på jer, så skal I ikke stoppe’”, fortæller Jacob.

Jacob løb, mens han bar på sit yngste barn. Hans ven Eunice bar på det andet barn, og det tredje barn løb selv med Jacobs kone i hånden. De egyptiske vagter hørte gruppen nærme sig og kørte ud for at møde dem. Da de kom nærmere, affyrede de skud. En ung mand foran Jacob blev ramt af en kugle i nakken. Den kom ud gennem halsen med en blodig eksplosion. Jacob fortsatte med at løbe mod hegnene, som han nu kunne se.

Splittede familier

De var ved at kravle over det første hegn, da hans ven Eunice faldt, stadig med barnet i armene. Han var blevet skudt i benet. Uden at vide hvad der var sket, fortsatte familien med at løbe – ind på israelsk territorium.

”Min søn råbte ’mor, mor’. Hun hørte ham og løb tilbage for at bære ham”.

Og der blev hun pågrebet af egyptisk politi. Jacob standsede op, blot 15 meter fra sin kone og sine to andre børn, men på israelsk territorium. Politiet, som holdt hans kone, kaldte på ham for at få ham til at komme tilbage. Men hun råbte til ham, at han skulle fortsætte.

”Men jeg græd. Hvad skulle jeg gøre? Hun sagde til mig, at jeg skulle gå med datteren”.

Politiet begyndte at slå hans kone. Jacob råbte til dem, at de skulle lade være, men til ingen nytte. Den machoagtige sydsudanske mand vender sit hoved væk, da han husker tilbage, og tårerne begynder at løbe ned ad hans ansigt. Han blinker og tørrer dem væk med bagsiden af hånden.

Det lykkedes for nogle venner i Egypten at finde frem til hans kone og de to andre børn og samle nogle penge sammen og sende dem tilbage til Sudan.

”Vi ledte efter fred, efter et godt liv, men vi fandt det ikke. Jeg ved ikke, om dette kun sker for sorte mennesker. Jeg savner min kone og mine børn. Men jeg ved ikke, om jeg nogensinde får lov at se dem igen. Jeg ved det ikke”.

Advarselsskud og ubevæbnede migranter

Egypten siger, at grænsevagterne først affyrer advarselsskud op i luften. Men i forbindelse med denne undersøgelse talte vi med over 100 flygtninge, som blev skudt, da de forsøgte at krydse grænsen. Alle sagde, at de var blevet beskudt uden varsel.

Egyptens FN-ambassadør i Genève, Hisham Badr, afviser, at egyptiske sikkerhedsstyrker har en ”skyd for at dræbe-politik” over for afrikanske flygtninge, og han siger, at Egyptens grænsevagter har klare instrukser om kun at skyde, hvis de selv bliver beskudt. I alle de rapporterede dødsfald siden 2007 har de dræbt været ubevæbnede.

Sigal Rozen fra organisationen Hotline, som hjælper asylansøgere i Israel, siger:

”Fra både israelske soldater og flygtninge, som har krydset grænsen, ved vi med sikkerhed, at egypterne næsten altid skyder. De skyder for at dræbe, og meget ofte rammer de asylansøgere”.

Sabin Hadad, der er talsmand for det israelske indenrigsministerium, fortæller, at der siden 2010 er kommet 10.000 migranter over grænsen, og 35.000 siden 2007. De fleste er fra Sudan og Eritrea.

”Jeg ved ikke, hvor mange der er blevet skudt og såret. Det er noget, hæren ved”, siger hun og tilføjer:

”Vi har intet at skjule”.

Men det israelske militær afslår at svare på, hvor mange sårede eller dræbte migranter de har samlet op langs grænsen i de seneste fem år.

Spørgsmålet er vigtigt, fordi det officielle antal dræbte stammer fra den egyptiske regering. Tallet er muligvis en præcis gengivelse af antallet af dræbte på den egyptiske side af hegnet. Men det omfatter ikke dem, som er blevet skudt i ingenmandslandet mellem det egyptiske og det israelske hegn, hvor kun de israelske soldater må gå ind for at samle de døde og sårede op.

Når egypterne ikke tæller de dræbte i dette område med, er det rimeligt at konkludere, at tallet på omkring 100 dræbte siden 2007 er alt for lavt. Organisationer, flygtninge og israelske soldater anslår at 5-15 procent af alle dem, der krydser grænsen, er blevet skudt. Med 35.000 migranter siden 2007 tyder meget på, at antallet af dræbte skal tælles i hundreder i stedet for i dusin.

Kate Allen, der er generalsekretær for Amnesty International i Storbritannien, sagde den 20. oktober 2010:

”Den ene gang efter den anden synes grænsevagterne at have skudt først og spurgt bagefter. Det er en chokerende situation, som kun forværres af, at de relevante nationale

myndigheder næsten aldrig foretager officielle undersøgelser af dødsfaldene, uanset hvor tvivlsomme skyderierne er. Det er normalt den overordnede konflikt og vold i regionen, der stjæler overskrifterne, men dette er en menneskerettighedsskandale, som i den grad trænger til at blive fremhævet”.

Anonyme på kirkegården

Langs landevejen ved den israelske by Ashdod ligger en gammel kirkegård med mange træer og planter. Gravene ligger spredt to og to eller tre og tre under tykke træer. Skyggen fra det tætte løvhang giver et pusterum fra den brændende sol.

Men fortsætter man gennem kirkegården, ender træerne pludselig og afslører rækker af tæt pakkede gravsten på et område med groft anlagt beton. De fleste af gravene bærer blot et enkelt ord: ”Anonym”. Indimellem står der ”Anonym sudaner”. Enkelte steder står der ”Anonym infiltrator” – her er ikke blot begravet en anonym person, men en anonym kriminel.

Der er 62 grave på denne lille kirkegård, som er markeret på denne måde. På deres vej mod en lysere fremtid fandt disse 62 potentielle migranter kun pigtrådshegn i natten, de dødelige skudsalver fra automatvåben og døden forårsaget af egyptiske grænsevagter med ordre til at skyde mænd, kvinder og børn. ❖

STOP DRAB PÅ MIGRANTER I EGYPTEN

Du kan hjælpe med at lægge pres på Egyptens regering for at stoppe de ulovlige angreb og drab på flygtninge og asylansøgere. De officielle tal fra Egypten viser, at 96 mennesker er blevet skudt og dræbt på grænsen til Israel siden 2007, men det reelle tal er formentlig mange gange højere.

Skriv til Egyptens indenrigsminister og forklar, at grænsevagter kun må anvende dræbende magt i selvforsvar, og at brugen af skydevåben mod ubevæbnede migranter skal stoppe.

Skriv til:
Minister of Interior
His Excellency Mansour Abdel
Kerim Moustafa Essawy
Ministry of Interior
25 El Sheikh Rihan Street
Bab al-Louk, Cairo, Egypt
Email: moi@idsc.gov.eg

MAN BIDER IKKE DEN HÅND, DER FODRER

Kinesere på investeringstogt i det kobberrige Zambia bliver kritiseret for at ignorere de lokale arbejdslove. Værst gik det i den sydzambiske Collum Kulmine, hvor to kinesiske mineledere skød 13 zambiske arbejdere.

LUSAKA: Da skuddet brager op i luften ved titiden om formiddagen, tror Ward Sianaini, en tætbygget zambisk kulminearbejder på 26 år, at det bare er en advarsel. Så mærker han en voldsom smerte brede sig i kroppen. Omkring ham står over 100 andre minearbejdere foran den høje port, der fører ind til skakt nummer tre i Collum Kulmine i Sinazongwe-distriktet i det sydlige Zambia. De råber højt på den løn, som de hævder at mangle.

Ved porten står Xiao Lishan og Wu Jiuhua, to af deres kinesiske mineledere, med hævede

våben i hånden. I en tilstand af chok ænser Ward Sianaini, at nogle af arbejderne synker ned mod den støvede jord. Han er overbevist om, at en af hans arbejdskammerater, Madinda Siamubotu, dør. Selv kryber han i ly bag et stort træ cirka fem meter væk fra porten.

Det er den 15. oktober 2010, da Ward Sianaini og hans kollegaer ryger ind i kernen af en af de hidtil værste konflikter mellem zambiske arbejdere og de kinesiske investorer, som i de seneste år er strømmet til Zambia. En ulmende utilfredshed over de nye penge-

stærke kinesere, der planlægger at fordoble investeringerne i Zambia fra en milliard kroner sidste år til 2,4 milliarder i år, blusser op og trækker overskrifter i de zambiske aviser.

Flere zambiske fagforeninger kalder de kinesiske investorer for deres største hovedpine og anklager den zambiske regering for at vende det blinde øje til åbenlyse problemer og lovovertrædelser. Kineserne får lov at gøre, hvad der passer dem, lyder anklagen.

"I bund og grund handler det om kompromis. Regeringen vil tiltrække kinesernes

KINA I AFRIKA

Den kinesiske regering kom i december 2010 med sin første rapport om samhandlen mellem Kina og Afrika. Her står, at handlen mellem Kina og Afrika er vokset drastisk de sidste ti år, og i 2009 blev Kina Afrikas største handelspartner.

I 1950 var handelsvolumen på 12 millioner dollars. I 2010 var tallet hoppet til 115 milliarder dollars. Fra 2000 til 2009 slettede Kina 312 gældsposter hos 35 afrikanske lande. Beløbet oversteg 2,85 milliarder dollars.

I januar viste en opgørelse lavet af avisen Financial Times, at Kina i de sidste to år har udlånt flere penge til udviklingslande end Verdensbanken.

Kilder: www.gov.cn, Financial Times

Kulminearbejderne Madinda Siamubotu og Ward Sianaini blev skudt af to kinesiske ledere den 15. oktober 2010 ved porten ran den privatejede Collum Kulmine i det sydlige Zambia.

investeringer, og derfor går de på kompromis”, siger Rayford Mbulu, præsident for fagforeningen for zambiske minearbejdere.

Hagl under huden

Bliktaget i Ward Sianainis lerhytte skærmer for den hede middagssol. På væggen i den sparsomt indrettede hytte hænger en slidt plakat fra en international hjælpeorganisation, der advarer mod malaria i graviditeten.

Ward Sianaini, klædt i orange t-shirt og shorts, er sunket ned i en tung sofa. Med en

dæmpet stemme, hvor en snert af ophidselse enkelte steder får lov til at bryde igennem, fortæller han, hvordan to kinesiske mænd var tæt på at tage hans liv den 15. oktober sidste år. På skulderen og fingeren buler huden en smule ud. Her sidder resterne af de to hagl, der borede sig ind i hans krop. Ved hans side i sofaen holder arbejdskammeraten Madinda Siamubotu sig tavs. Det var ham, som Ward Sianaini troede, var død. Ti hagl sidder stadig i hans krop.

Det var rent held, at ingen døde, da to kinesiske mineledere, efter eget udsagn ved et

uheld, åbnede ild og sårede 13 mænd, der var mødt op foran porten ind til minen. Arbejderne var vrede over, at de aldrig kunne regne med at få udbetalt de cirka 500 kroner, som de burde tjene om måneden.

Kulminen er privatejet af en kineser, som har flere kinesiske slægtninge og venner til at lede arbejdet, og de fandt hele tiden på undskyldninger for at skære i lønnen. Selv om arbejderne var mødt op i minen, risikerede de at blive sendt hjem uden løn, hvis kullagrene den dag var fyldte. Hvis de brokkede sig, gik det ud over lønnen.

Her ses en af mineskakterne i Collum Kulmine i det sydlige Zambia. Minen er ejet af en kinesisk investor, og arbejderne har gentagne gange protesteret over manglende løn.

Fagforeningsleder Sifuniso Nyumbu på sit kontor i hovedstaden Lusaka. Han har længe været frustreret over de mange problemer i den kinesisk ejede Collum Kulmine.

Ward Sianaini, 26, står sammen med hustruen Brenda og sønnen Sam foran indgangen til deres hytte. Ward Sianaini forsørger sin familie og sine to yngre brødre.

Men lønnen var langt fra det eneste problem. Arbejderne knoklede under jorden uden hjelme, ordentligt tøj og sikkerhedssko. Masker var der ingen af, så de var nødt til at indånde det livsfarlige kulstøv. Hvis de ikke fik samlet nok kul i løbet af en vagt, risikerede de at få tæsk med kæppe.

”Hvis du så, hvordan det så ud dernede, så ville du græde, når du kom ud”, siger Ward Sianaini.

Tæsk af kineserne

Sifuniso Nyumbu, fagforeningsleder i Gemstone and Allied Workers Union of Zambia ryster på sit kraftige, skaldede hoved, når talen falder på Collum Kulmine. Da vi møder ham på et mondænt hotel i Zambias hovedstad Lusaka, bærer han på en slidt ringbindsmappe spækket til randen med papirer om problemerne i minen gennem de sidste år. Han

siger, at skudepisoden langt fra er et enestående eksempel på, hvordan mange kinesiske investorer omgås arbejdslovene i Zambia.

”Der har været mange tilfælde, hvor folk enten har mistet livet, er blevet sårede eller har fået tæsk af kineserne”, siger Sifuniso Nyumbu.

Han hævder, at kun tre ud af 120 kinesiske virksomheder, som han har kendskab til, respekterer loven. Og så mener han, at der er flere tilfælde, som aldrig når frem i dagens lys.

Sifuniso Nyumbu og formanden for fagforeningen for zambiske minearbejdere, Rayford Mbulu, er enige om, at det er godt for Zambia, at kineserne investerer i landet, fordi det skaffer job og vækst, som ellers aldrig ville være kommet dertil. Men den zambiske regering er så forhippet på at behage de pengesterke investorer, at den ser igennem fingre med deres forseelser.

”Vi tigger af Kina, så derfor har vi ikke noget valg”, siger Rayford Mbulu.

Lykkeriddere og entreprenører

For godt et årti siden begyndte kineserne for alvor at vende blikket mod Zambia og resten af det afrikanske kontinent for

at sikre adgang til råstoffer og nye markeder, som skal holde Kinas egen økonomi i gang. Overalt i Afrika – fra Algeriet i nord til Mozambique i syd – lægger kineserne i dag asfalt til motorveje og cement til luksushoteller, sportsstadions og hospitaler. De sælger tøj, sko og billige kopivarer fra Kina på markederne og låner milliarder af dollars til de afrikanske regeringer. Nye Chinatowns pibler op overalt.

Den første bølge af kinesere i Afrika var mest arbejdere udsendt fra Kinas statsejede virksomheder. Men i de seneste år er der kommet flere til på egen hånd, lykkeriddere og entreprenører, der øjner chancen for at skrabe en hurtig formue sammen udenfor Kinas grænser.

”Kina er på mange måder stadig et udviklingsland. Den økonomiske udvikling i de fattigste områder halter langt bagefter store byer som Shanghai, og de store udsving gør, at ikke alle kinesere er lige dannede. De fleste investorer her følger loven, men måske forstår enkelte af dem ikke loven ordentligt”, siger Tie Li, en kinesisk forretningsmand, der har boet i Zambia de seneste 12 år.

Sproget er også en barriere mellem kineserne og de lokale, siger han og forklarer, hvordan den kinesiske ambassade i dagene efter skudepisoden i Collum Kulmine samlede investorerne til en forsamling om at følge lovene i Zambia. Hverken den kinesiske ambassade eller generalkonsulatet i Zambia har ønsket at stille op til interview.

Protester og strejker

Zambia er et af steder i Afrika, hvor spændingerne mellem lokale arbejdere og de nye investorer har vist sig tydeligst – både de mindre private investorer som i Collum Kulmine og de store statsejede projekter.

Da den kinesiske præsident Hu Jintao lagde vejen forbi Zambia i 2007, måtte han aflyse et

En mand løber forbi et Bank of China skilt i Zambias hovedstad Lusaka. Stadigt flere kinesere strømmer til Zambia i disse år. En forsker i Lusaka regner med, at antallet af kinesere i Zambia er steget fra cirka 2.000 til 15.000 i løbet af de sidste ti år.

Besøg til den statsejede Chambishi Kobbermine af frygt for, at nye arbejderprotester skulle blusse op. Minen i Kobberbæltet har flere gange været kulisser for uroligheder mellem kinesere og lokale arbejdere. Tilbage i 2005 blev 46 arbejdere dræbt ved en eksplosion, og året efter blev seks minearbejdere skudt under arbejderoptøjer. I løbet af foråret har der igen været arbejderprotester og strejker.

De zambiske ledere gør, hvad de kan for at balancere mellem hensynet til de hjemlige stemmer og de nye investorer. Da Zambias præsident Rupiah Banda i dagene efter skudepisoden i Collum Kulmine tog offentligt afstand fra episoden, glattede han samtidig ud med, at man ikke skulle starte en hetz mod en bestemt folkegruppe.

Landets mineminister, Maxwell Mwale, sukker, da vi spørger ham til skudepisoden.

”Jeg ville ønske, at arbejdsministeren havde fået det spørgsmål”, siger han fra sin plads i regeringskontoret i Lusaka, hvor endevæggen er dækket af kinesiske skrifttegn.

Hele regeringsbygningen er opført af kinesere.

”Vi håber, at det aldrig sker igen. Der findes ingen undskyldning for at skyde på et andet menneske. Der er måske grunde. Hvis I, to danskere, ser en flok på tusinde mennesker, der kommer imod jer, så går I måske i panik. Minen ligger i et meget isoleret område. Men det er ingen undskyldning. Det er vigtigt, at der er dialog, og at de, der investerer i vores land, lærer landets arbejdslove at kende”, siger han.

Uden sikkerhedsudstyr

I Sinazongwe i det sydlige Zambia kravler

bilen forsigtigt forbi de gabende mudderhuller, der fylder vejen fra Ward Sianaini lerhytte til Collum Kulmine. Efter at han og de andre arbejdere blev skudt, blev de indlagt på et hospital i byen Maamba 45 kilometer borte. Siden har han – ligesom de andre sårede minearbejdere – sagt ja til en kompensation fra de kinesiske mineejere, som har lovet at sørge for bedre arbejdshold. Pengene, knap 20.000 kroner, faldt på et tørt sted for Ward Sianaini. Og kineserne lovede ham, at han kunne få sit arbejde i minen tilbage. Som forældreløs og eneforsørger til hustruen Brenda, sønnen Sam på to år samt to yngre brødre kan han ikke klare sig uden arbejdet.

Inde bag porten til mineskakt nummer tre skimtes en mørk forhøjning. Nogle arbejdere uden synligt sikkerhedsudstyr skubber en tungt læsset kulvogn frem langs to skinnespor, der fører ned i skakten. På den anden side af porten bliver vi mødt af en zambisk sikkerhedsvagt. Han lader øjnene vandre til begge sider. Da han registrerer, at ingen er i nærheden, sænker han stemmen.

”Det står meget skidt til her”, hvisker han og lader os tage et billede, mens han selv forsvinder ind i en lav hovedbygning for at hente nogen, vi kan tale med.

Få minutter senere dukker minens zambiske HR-manager op. Mono Corry har været ansat i fire dage og forklarer med en stemme, der dirrer svagt, at han er ansat til at bygge bro mellem de zambiske arbejdere og den kinesiske ledelse. Han vil ikke lade os se minen og begrunder det med, at den zambiske stats sag mod de to kinesiske mineledere ikke har været for retten endnu.

”Der skal nok ske fremskridt her”, lover han og sender et blegt smil i vores retning.

Men Ward Sianaini har svært ved at tro på hans ord. Siden han tog imod kompensatio- nen, har han tigget om at få jobbet tilbage. Der er ikke andet arbejde i nærheden, og selv om det er et miserabelt arbejde, er det bedre end intet. Men det lykkedes ikke for ham.

Du har fået, hvad du skal have, siger de til ham. ☺

Efter AMNESTY besøgte Zambia i januar, har den zambiske stat uden begrundelse besluttet sig for at trække alle anklager mod de to kinesiske mineledere tilbage.

”Mine klienter er meget glade. Hele sagen handler i virkeligheden om et kultursammenstød, om hvordan folk med forskellige baggrunde ikke forstår at omgås hinanden”, har kinesernes zambiske advokat George Chisanga sagt til New York Times.

Det er ikke lykkedes at få kontakt til Ward Sianaini.

DANMARK OG ZAMBIA

Udviklingsminister Søren Pind meddelte i januar, at Danmark vil udfase sin bistand til Zambia, Cambodja og Benin for at ”have et stærkere engagement i færre lande”. Ellers har den samlede danske bistand til Zambia ligget på cirka 245 millioner kroner om året fra 2007-2011. Zambia er et af de lande, som Danmark har støttet længst. Samarbejdet går helt tilbage til landets uafhængighed i 1964.

ZAMBIAS VÆKST HJÆLPER IKKE DE FATTIGSTE

Zambia klarer sig godt takket være de nye investeringer fra Kina. Men velstanden siver ikke ned til det zambiske folk, siger Verdensbankens leder i Zambia, Kapil Kapoor.

En økonomi, der vokser støt med over seks procent om året. Kobberpriser, der aldrig har været højere. Og en stadig voksende strøm af penge fra de kinesiske investorer. Ingredienserne til mere velstand i det ellers ludfattige Zambia i det sydlige Afrika burde være der. Men væksten er ikke sivet ned til de fattigste i Zambia, siger Verdensbankens landeleder, Kapil Kapoor.

”Problemet fra mit synspunkt er, hvordan den vækst så bliver omsat til mere velfærd og mindre fattigdom. Det er den største udfordring. Væksten er mest sket i mine- og byggeindustrien, og der er ikke blevet skabt de job,

der er brug for. Fattighedsraterne bliver ved med at være høje, selv om der nu er vækst”, siger Kapil Kapoor.

Ligesom næsten alle andre i Zambia hilser han de kinesiske investeringer velkomne. Det er godt for et land, som har brug for alle de investeringer, som det kan få.

”Verden har været igennem en finanskriser, og vi er i en tid, hvor mange traditionelle donorer har svært ved at møde deres forpligtelser. Så er det fantastisk for udviklingslandene, at Kina kan komme ind og udfylde det hul”, siger Kapil Kapoor.

Han har intet negativt at sige om de kinesiske investeringer og siger, at han først skal overbevises om, at der er noget galt med dem. Og det er svært, når der ikke er adgang til informationer om betingelserne for de lån, som Kina giver til Zambia.

”Jeg er ikke så bekymret over, hvor pengene kommer fra, men den langsigtede effekt skal være bæredygtig. Og her er vi altid klar til at komme med vejledning. I sidste ende er der ingen undskyldning for det faktum, at en regering skal gøre sit hjemmearbejde og vælge, hvad der gavner folket mest”. ☺

Fotos: nowthatsfuckedup.org

Amerikanske soldater sendte mere og mere perverterede billeder hjem fra fronten til nowthatsfuckedup.com og modtog til gengæld passwords til pornosider.

PATRIOTISK PORNO

Amerikanske soldater i Irak og Afghanistan fik gratis sexvideoer i bytte for deres egne krigsbilleder. Myndighederne skred ind, men nu kan soldaternes fotos fra fronten ses i en chokerende hvidbog.

I 2004 fik en ung fyr fra Florida, Chris Wilson, en god idé. Han ville gerne hjælpe de amerikanske tropper i Irak og Afghanistan med at få adgang til porno, og da han selv var indehaver af en hjemmeside med amatøroptagelser af sex, besluttede han at give gratis passwords til alle amerikanske soldater i krigsområder. Til gengæld skulle de sende ham deres privatfotos fra lejrlivet og fronten.

Chris Wilson var politimand, før han begyndte at drive sit websted for pornografiske hjemmevideoer, og han betragtede sin tjeneste som en patriotisk gestus til de soldater, der ikke kunne købe adgang til internetporno,

fordi deres kreditkort ikke kunne bruges fra Irak og Afghanistan.

Det begyndte med stille og rolige portrætter, hvor de menige poserede med deres våben hjemme i lejren. Så kom der fotos af kvindelige soldater, der løftede op i camouflageskjorten og viste bryster – eller af piger, der smed uniformen og dyrkede mudderbrydning.

Men så tog motiverne en drejning væk fra lejrlivet og ud til fronten. De blev mere og mere rå. Nu kunne den dengang 27-årige Chris Wilson offentliggøre såkaldte trofæ-fotos af irakere og afghanere med sønderskudte eller forkullede kroppe og med flækkede kra-

nier, hvor hjernemassen vælter ud. Billedudvekslingen blev hurtigt kendt som ”bodies for porn” – lig i bytte for porno.

Krigens uofficielle historie

Chris Wilsons hjemmeside nowthatsfuckedup.com begyndte som et forum for amatørporno, men da han begyndte at bytte billeder med soldaterne, kom det til at fortælle den uofficielle historie om krigene set med soldaternes egne øjne og fotograferet med deres egne kameraer og telefoner.

De autentiske fotos var så modbydeligt blodige og voldsomme, at de ikke kunne sam-

menlignes med noget som helst, man tidligere havde set, og soldaternes kommentarer til fotografierne var ofte kyniske og racistiske.

Daværende forsvarsminister Donald Rumsfeld ville hjemmesiden til livs, men Pentagon havde ikke jurisdiktion til at skride ind overfor webmasteren, fordi han ikke selv var tilknyttet militæret. Derfor fik ministeriet i stedet den lokale sheriff i Polk County, Florida, til at anklage Chris Wilson for offentliggørelse af usædeligt materiale. Chris Wilson slap for fængsel mod til gengæld at lukke siden ned.

Moralske overvejelser

Chris Wilsons side med amatørporno og krigsbilleder eksisterede fra februar 2004 til april 2006, og af de i alt 200.000 registrerede brugere var 30.000 af dem soldater i det amerikanske militær, der alle havde fået gratis passwords mod til gengæld at sende privatfotos fra fronten.

Men inden nowthatsfuckedup.com blev censureret væk fra nettet, havde den norske kunstner Thomas Kvam kopieret det, og han kan derfor nu udgive et udvalg af de amerikanske soldaters fotos i en dokumentarisk hvidbog, der udkom den 17. maj. Bogen skal dels opfattes som en kommentar til Norges deltagelse i krigen, dels som en autentisk krigsfortælling, hvor materialet ikke er blevet filtreret og censureret af hæren.

"Jeg læste om Chris Wilson på nettet engang i 2005, hvor myndighederne i USA havde fået øje på ham. Da jeg researchede mere, opdagede jeg, at der var risiko for at billederne ville blive ramt af censur, og så begyndte jeg at kopiere siden. Jeg offentliggør nu billederne og soldaternes kommentarer til dem som en slags politisk aktivisme, fordi jeg ønsker en debat om krigen. Vi får jo hele tiden de officielle fortællinger, men vi ved ikke meget om, hvad der foregår på slagmarken. Soldaternes billeder fortæller os den historie", siger Thomas Kvam til AMNESTY.

Den norske kunstner og politiske aktivist har haft mange moralske overvejelser om offentliggørelsen af soldaternes fotografier, siden han kom på sporet af historien. Først ville han lave en dokumentarfilm om Chris Wilson, men mens han researchede blev amerikaneren arresteret, og siden blev nedlagt. Så skrinlagde Thomas Kvam filmen i flere år, inden han fik ideen til at udgive et udvalg af fotografierne og soldaternes kommentarer i bogform.

"Der er mange fotos, der ligger på grænsen af, hvad man kan tillade sig at vise frem i henhold til, hvad Geneve-konventionen siger om ligskænding og respekt for de døde. Men jeg offentliggør ikke fotografierne for at krænke eller ophidse nogen, og jeg er ikke ude på at

eskalere en konflikt. Jeg mener derimod, at billeder kan skabe en selvrefleksion hos os i Vesten, fordi de viser os en del af virkeligheden, som vi ellers ikke har adgang til", siger han.

Kynisk tankegang

Thomas Kvam mener, at brugernes kommentarer til fotografierne er mindst lige så vigtige som billederne selv, fordi de afslører en kynisk tænkemåde. Et foto af en selvmordsbomber, der ligger død på jorden, bliver fulgt af denne bemærkning: "En idiot mindre at bekymre sig om. En skam at han var alene i bilen".

Et foto af en irakisk eller afghansk mand, der har trådt på en landmine og fået begge underben og hele underlivet sprængt i stumper og stykker og ligger med en blodig, blottet underkrop, bliver kommenteret af brugerne på denne måde:

"Dét er, hvad der sker, når man holder på sine prutter!"

"Nej, det ligner en hjemmelavet kønsskifteoperation..."

"Lad være med at opføre dig som en idiot og forstå, hvad det er du ser, fjols!"

"Man kan kun håbe, at det svin levede længe nok til at mærke den smerte, han ville påføre os andre".

En serie fotos viser en irakisk mand, der er blevet skudt i hovedet, da han forsøgte at køre sin bil gennem et amerikansk checkpoint. Hovedet er bogstavelig talt sprængt af, kroppen er flækket, og på bagsædet ligger hjernen. Mens mange brugere er i chok over billedernes brutalitet, er der en, der konstaterer, at svineriet skader bilens brugsværdi og salgspris.

"Vi ved ikke meget om, hvordan vores egne soldater tænker", siger Thomas Kvam.

"Men man kan jo antage, at de er på samme linje. Norge deltager nu i to krige i Afghanistan og Libyen, men de officielle billeder af krigen er ikke repræsentative for krigenes virkelighed".

Krig mod krigen

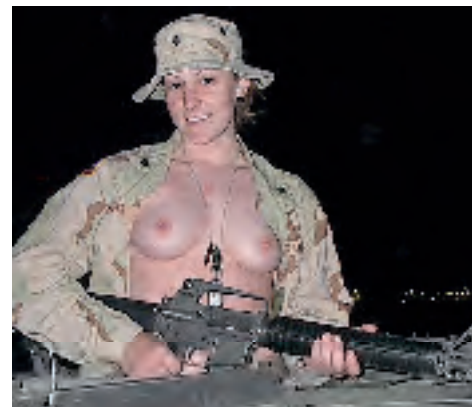
Han kalder selv sin hvidbog for et anti-krigsdokument, og han har meget bevidst givet den titlen "Krieg dem Kriege" (Krig mod krigen), som er hentet fra den tyske pacifist og forfatter Ernst Friedrichs dokumentariske fotobog fra 1924, hvor chokerende billeder af døde og lemlæstede soldater fra 1. Verdenskrigs skyttegrave og slagmarker blev offentligt kendt for første gang.

"Ernst Friedrichs bog blev underlagt censur over hele Europa, men forfatteren fik distribueret trykplader fra land til land med hjælp fra fredsaktivister og fagforeninger, og i al hemmelighed blev der trykt nye udgaver om natten, så bogen udkom på 40 sprog i et oplag på én million", siger Thomas Kvam.

Han mener, at vi i dag kun får de nyheder og fotos fra krig, som myndighederne ønsker, at vi skal modtage. Journalister og fotografer er under fuld kontrol af militæret.

"Men ved vi som borgere nok om krigen til at træffe vores valg? Om vi er for eller imod? Ved vi overhovedet, hvad konsekvenserne af de såkaldte 'humanitære krige' er, eller er vi forført af de store fortællinger om demokratiudvikling og kvindefrigørelse?", spørger Thomas Kvam, der ser sin offentliggørelse af billederne som en videreføring af Ernst Friedrichs anti-krigsaktivisme.

I 2006 blev Chris Wilson dømt til ikke at drive et websted som nowthatsfuckedup.com i de næste fem år. Nu er tiden gået, og han er tilbage på nettet, denne gang ikke med porno og krig, men i en naboboldgade. Hans nye hjemmeside hedder documentingreality.com, og her kan man oprette sig, hvis man synes, at det er interessant at se videoer og fotos af dræbte og lemlæstede mennesker. Optagelserne stammer fra både gerningssteder og obduktionsrum, reklamerer Wilson. Ja, og så er der også en sektion for film af deformede mennesker og én for smukke piger. Som alle har tøj på. ♡

Et par af de mere uskyldige billeder fra Irak. Senere kom der blod, flækkede kranier og forkullede lig.

VÆLT EN DIKTATOR MED DIN MOBIL

Facebook og Twitter er smøremidlet i den arabiske verdens revolutioner. AMNESTY har været til konference med hackere og internetaktivister i San Francisco og dykker ned i de digitale bevægelser.

SAN FRANCISCO: Det er fredag aften i San Francisco, og konferencsalen i byens Mission-distrikt er pakket med hackere og internetaktivister, som er inviteret af USA's vigtigste organisation for internetfrihed, Electronics Frontier Foundation (EFF). Den tunesiske blogger Sami Ben Gharbia griber mikrofonen for at beskrive de omvæltninger, der ramte Tunesien tidligere på året.

”Revolutionen fandt sted med to typer af aktivisme, hvoraf den ene var online”, forklarer han til forsamlingen.

Men det, der foregik under den tunesiske revolution, var noget, som mange medier overså i farten, da grøntsagshandleren Mohamed Bouazizi satte ild til sig selv den 17. december 2010. Ben Gharbia og andre aktivister havde i lang tid kæmpet for at synliggøre korrupsionen i statsapparatet, hvilket til sidst fik mange mennesker til at gøre oprør.

”Efter fem år med onlineaktivisme havde vi vores første offline protest”, fortæller Ban Gharbia.

Blandt andet afslørede aktivisterne på YouTube, hvordan Tunesiens førstedame benyttede præsidentens privatfly til at shoppe i udlandet. Og da YouTube blev blokeret, begyndte de via Google Earth at geotagge videoer af menneskerettighedskrænkelser, så alle kunne se, hvor styret slog ned på aktivister.

Ny teknologi og gamle medier

De mange års internetcensur havde lært de tunesiske aktivister at bruge teknologien på nye måder. Da andre hjemmesider blev blokeret, bevægede en stor del af kommunikationen sig over på Facebook. Men for at mobilisere endnu flere til protesterne mod styret anvendte aktivisterne desuden Posterous, som giver brugerne mulighed for med en enkelt mail at publicere på flere medier samtidig – Face-

book, Twitter, Blogger, Flickr og YouTube. Brugere kan endda modtage opdateringer fra de personer, man følger på Posterous, selv om de øvrige sider lukkes ned. Men da kun 35 procent af befolkningen i Tunesien har adgang til internettet, spillede konventionelle medier som Al Jazeera også en vigtig rolle for at sprede budskabet.

Halal-internet i Iran

Men hvordan er mulighederne for at udnytte internettet i andre lande med undertrykkende regimer? Aktivisterne i Egypten nåede ud til 25 procent af befolkningen via internettet. Men i mange andre lande er internet-spredningen for lav til at opnå tilstrækkelig gennemslagskraft – som i Libyen, hvor kun fem procent har adgang.

Selv i mere teknologisk udviklede lande kan censuren være hård. Som i Iran, hvor regimet udover at censurere nettet også bygger et nationalt internet – eller ”halal” internet – som er i overensstemmelse med sharia. I 2006 besluttede styret desuden at begrænse private brugeres internethastighed til 128 kbps, hvilket forhindrer hurtig kommunikation og download.

Ifølge en undersøgelse fra Berkman Center for Internet & Society på Harvard University har 13 lande en ”substantiel” internetfiltrering, hvilket påvirker omkring 562 millioner internetbrugere. Af dem benytter kun tre procent sig af værktøjer for at omgå censuren.

”Det er det, som er så nedslående ved internetcensur. Det er muligt at omgå censuren og overvågningen, men det er de færreste mennesker, der gør det”, siger Ethan Zuckermann, en af forskerne bag undersøgelsen.

I Iran, hvor opfattelsen er, at ”alle” ved, hvordan man undgår censur, er det stadig kun fem procent, der anvender programmer som

Ultrasurf til at omgå censuren for at surfe frit på nettet. Andre bruger virtuelle private netværk (VPN), som overfører informationer via krypterede tunneller.

TOR's hammer

Det sikreste værktøj til at forblive anonym på internettet og undgå censur er TOR. Det er oprindeligt udviklet af den amerikanske flåde og kaldes for The Onion Routing på grund af de tre lag af tilfældige servere, som trafikken kanaliseres igennem. I dag er TOR en nonprofit organisation baseret på åbne standarder. Brugere henter et program for at koble sig op på netværket, og TOR dirigerer derefter informationerne gennem tre lag af tilfældige servere, som er stillet til rådighed af over 3.000 af TOR's brugere over hele verden. Alle kommunikationsvejene er krypterede, og informationerne er derfor umulige at spore.

Aktivister i Tunesien og Egypten bruger TOR for at beskytte deres identitet. Eneste ulempe er, at systemet kan være langsomt, hvilket særligt rammer de brugere med dårlige internetopkoblinger.

Men i fremtiden forventer Nathan Freitas, projektleder i The Guardian Project, som er partner med TOR og udvikler sikkerhedsløsninger for mobiltelefoner, at TOR primært vil blive brugt på telefoner.

”Vi ser, at brugen af internet i stadig højere grad bevæger sig over på mobiltelefoner. Og aktivister sidder sjældent bag et skrivebord. De er ude på gaderne”, fortæller Nathan Freitas.

Guardian Project har udviklet applikationen Orbot, så TOR kan bruges på Android telefoner. ”Ved at aktivere Orbot, når man tænder sin telefon, kan trygheden øges væsentligt”, siger Freitas.

I fremtiden håber han, at TOR kan kom-

OVER 500 MILLIONER UNDERLAGT INTERNETCENSUR

13 lande har substantiel filtrering og censur af internet. Det drejer sig om lande som f.eks. Kina, Iran og Saudi Arabien, der blokerer for store dele af internettets indhold. Censuren påvirker

anslået 562 millioner internetbrugere. Af dem anvender maksimalt 19 millioner mennesker værktøjer for at omgå censuren.

Kilde: Berkman Center for Internet & Society

Du kan læse meget mere om projekterne her:

www.torproject.org
www.guardianproject.info
www.eff.org
www.posterous.com
www.mobileactive.org

bineres med andre programmer som for eksempel Obscura Cam, der gør det muligt at sløre ansigter på udvalgte personer, når man offentliggør videoer og foto af eksempelvis politiets og sikkerhedsstyrkers angreb på fredelige demonstranter. Dermed beskytter man aktivisternes identitet.

Andre interessante nyheder er udviklingen af ombyggede mobiltelefoner og bærbare computere, der kan fungere som sendere, hvis myndighederne lukker fuldstændig ned for internettet og mobilnettet. I øjeblikket er en gruppe unge ex-hackere under navnet The Commotion Wireless Project i Washington DC i gang med at bygge en sender, som kan rummes i en rejsetaske, smugles ind i undertrykkende lande og kobles op på det globale internet. USA's udenrigsministerium støtter udviklingen økonomisk.

Beskyt ytringsfriheden

Men Jillian York, som arbejder med international ytringsfrihed i Electronics Frontier Foundation (EFF), minder om behovet for at værne om internetfriheden frem for at finde nye veje til at komme rundt om censuren. Ikke mindst i USA, hvor myndighederne ligger i juridisk slagsmål med Twitter, som bakkes op af EFF og American Civil Liberties Union.

Twisten skyldes, at myndighederne hvert år sender omkring 50.000 såkaldte sikkerhedsbreve til virksomheder som Google, Twitter og Facebook, hvor de beder om personlige oplysninger om brugerne. Samtidig forbyder myndighederne virksomhederne at informere sine brugere om, at de er i regeringens søgelys.

Twitter vil nu have rettens ord for, at virksomheden ikke kan pålægges at udlevere personlige informa-

tioner. Alternativt kræver Twitter ret til at fortælle sine brugere, hvis myndighederne tvinger udleveringen af persondata igennem. I den aktuelle sag gælder det WikiLeaks-medarbejderen Birgitta Jonsdottir.

EFF har nu indledt kampagnen "Who Has Your Back" for at udstille, hvor mange henvendelser internetvirksomhederne får fra myndighederne om at udlevere personlige data. Samtidig opfordrer EFF så mange virksomheder som muligt til at underskrive en appel til myndighederne om at sikre respekten for privatlivets fred og ytringsfriheden. ☺

Menneskerettigheder og bankvirksomhed

Kære læser

Vi er i Merkur Andelskasse stolte af endnu en gang at være sponsor for Amnesty prisen på CPH:DOX filmfestival 2011. Også en særlig Amnesty-konto har vi fået på vores program.

I Merkur er vi nok mest kendt for at finansiere bæredygtig og økologisk produktion, vedvarende energi og den slags. Vi forbindes med økologiske mejerier, vindmøller og øko-landsbyer. Så hvad har menneskerettigheder med bæredygtig udvikling at gøre? En hel del!

Menneskerettigheder

Faktisk hænger menneskerettigheder og et uafhængigt og fair retsvæsen uløseligt sammen med mulighederne for, at mennesker overalt på kloden får mulighed for at udnytte deres evner til at opbygge et bæredygtigt erhvervsliv og for at beskytte de lokale naturressourcer imod kortsigtet udplyndring.

Et stærkt og uafhængigt retsvæsen er borgernes boldværk mod økonomiske særinteresser, hvad enten de kommer fra virksomheder og personer i landet selv eller – som det ofte er tilfældet – fra udlandet og i alliance med lokale politiske magthavere.

Den virkelige økonomi

I Merkur arbejder vi med den virkelige økonomi – vi beskæftiger os ikke med finansielle transaktioner for deres egen skyld. Det handler om at give mennesker muligheder for at udnytte deres evner til gavn for samfundet.

Det sker i Merkur ved, at vi er med til at finansiere virksomheder og institutioner, der bidrager til bæredygtighed eller social retfærdighed. Samtidig kan danskere spare op på en måde, der fremmer deres holdninger til samfundsudviklingen.

Her nævner jeg blot nogle få af mulighederne:

- » Vores nye Amnesty konto – hvor du kan spare op og samtidig fremme menneskerettigheder i verden med Merkurs støttebidrag til Amnesty.
- » CO₂ sparekontoen - der både giver en fornuftig forrentning til dig, og hvor Merkur derudover betaler et støttebidrag til udbredelse af solceller til afrikanske landsbyer.
- » Investering i mikrofinans – også med private pensionsmidler. Vær med til at give mennesker en chance for at komme ud af fattigdommen.
- » Investering i produktion af vedvarende energi og etisk screenede aktier efter markedets strengeste kriterier.

I alle vores aktiviteter lægger vi vægt på gennemsigtighed. På www.minepengegorgavn.dk kan du derfor altid se, hvilke virksomheder vi finansierer og på www.merkur.dk kan du følge med i hvilke projekter, der indgår i investeringsporteføljerne.

Med Venlig hilsen

Lars Pebrson
Adm. direktør Merkur

www.merkur.dk

Amnesty Internationals mission er at dokumentere og aktionere imod alvorlige krænkelse af menneskerettighederne. Over 70 researchere i Amnesty International udarbejder hvert år omkring 300 rapporter om brud på menneskerettighederne verden rundt. I hvert nummer sætter AMNESTY fokus på en række udvalgte rapporter. Du kan finde dem på: www.amnesty.org/en/news-and-updates/report_abstract

TORTUR I SYRISKE FÆNGSLER

Mindst 88 mennesker har mistet livet i fængsler i Syrien, siden demonstrationerne for demokrati og reformer brød ud i marts. Amnesty dokumenterer det syriske regimes brutale overgreb på fængslede demonstranter.

Foto: Amnesty

Mere end 2.200 mennesker er blevet dræbt i Syrien, siden demonstrationerne brød ud i foråret. Tusindvis sidder fængslet, og mange tilbageholdes i hemmelige fængsler med overhængende risiko for tortur eller drab.

Amnesty dokumenterer i rapporten "Deadly Detention – Deaths in Custody Amid Popular Protest in Syria" en kraftig stigning i antallet af dødsfald i de syriske fængsler. På bare fem måneder har mindst 88 mistet livet i fængslerne, og i mindst 52 af tilfældene er tortur og mishandling årsagen. De mange dødsfald vidner om, at den brutalitet, der udspil-

ler sig på gaden, når sikkerhedsstyrkerne slår hårdt ned på demonstranter, fortsætter bag fængselsmurene.

Videoptagelser som dokumentation

Amnesty er nægtet adgang til Syrien, men gennem kilder og samarbejdspartnere i landet har organisationen blandt andet indsamlet 45 videoptagelser, som lokale aktivister eller pårørende har lavet i lighusene. Optagelserne er derefter blevet vurderet af uafhængige retsmedicinere. De 88 dræbte var hovedsagligt unge mænd, der deltog i demonstrationer

mod det syriske regime. 10 af dem var børn ned til 13-års alderen.

Et videoklip viser liget af Tariq Ziad Abd al-Qadr fra byen Homs. Hans lig blev returneret til hans familie den 16. juni og bar tydelige tegn på tortur. Skaderne var blandt andet afrevet hår, mærker på hals og penis efter elektriske stød, samt brændemærker og mærker efter piskeslag og knivstik.

Amnesty har opfordret FN's Sikkerhedsråd til at henvise Syrien til Den Internationale Straffedomstol på grund af beviser på forbrydelser mod menneskeheden. ♻️

Egypten: Fattige sættes på gaden

Egyptens 25. januarrevolution handlede blandt andet om social retfærdighed og menneskelig værdighed for landets fattigste. Hvis de egyptiske myndigheder og politiske partier skal opfylde deres mål,

må de sætte menneskerettighederne øverst på den politiske dagsorden, siger Amnesty i rapporten "We are not dirt". Rapporten dokumenterer massive tvangsflytninger, der rammer Egyptens 12 millioner slumbeboere, der lever uden rettigheder og hverken tilbydes erstatning eller nye boliger. Slumbeboerne kan når som helst smides på gaden af myndighederne, og vover de at gøre indsigelser, bliver de ofte ulovligt tilbageholdt i fængslerne.

USA: 100 år i isolation

I det amerikanske fængsel Angola State Penitentiary i sydstaten Louisiana har to mænd, Albert Woodfox og Herman Wallace, siddet isolationsfængslet i henholdsvis 35 og 37 år for et mord, som

de er dømt for på tvivlsomme beviser. En tredje mand, Robert Hillary King, slap ud efter 29 år i isolation. De tre mænd blev dømt for mordet på en politibetjent i 1972, men nye beviser tyder på, at hovedvidnet i sagen blev bestukket af politiet.

I rapporten "USA: 100 years in solitary: 'The Angola 3' and their fight for justice" opfordrer Amnesty endnu engang de amerikanske myndigheder til at stoppe isolationsfængs-

lingen af de to mænd og til at genoptage deres sag, så de nye oplysninger kan komme frem i lyset.

Andre rapporter:

I Congo svigter retssystemet fortsat ofrene for voldtægt og mord begået af både hæren og bevæbnede grupper. I en rapport fra maj dokumenterede Amnesty Gaddafis angreb på civile i **Libyen** og betegnede disse som krigsforbrydelser. I **Elfenbenskysten** har grupper, der er loyale overfor den afgangende præsident Gbagbo, og tilhængere af hans efterfølger, Ouattara, begået krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden. Myndighederne i **Kina** har optrappet efterforskningen af advokater, der fører "føl-somme" sager om bl.a. religionsfrihed og ytringsfrihed, så de enten får frataget deres licens eller idømmes fængselsstraffe.

AMNESTY AWARD PÅ CPH:DOX

Den ottende udgave af dokumentarfilmfestivalen CPH:DOX finder sted 3.-13. november i en række københavnske biografer. Blandt de hundredvis af dokumentarfilm fra hele verden har arrangørerne udvalgt ti film, som konkurrerer om prisen Amnesty Award.

DEN SORTE ALBINO

Journalist Mads Brügger foregiver at være forretningsmand og ambassadør, da han rejser til Den Centralafrikanske Republik for at afsløre diplomaters handel med bloddiamanter. Hans nye film er en journalistisk bedrift og et post-kolonialistisk mareridt. Hvordan gør han? Hvordan tør han?

Hvis Congo var Mørkets Hjerte – som forfatteren Joseph Conrad kalder det i sin berømte roman af samme navn – så er Den Centralafrikanske Republik blindtarmen.

Det siger journalist Mads Brügger i sin nye opsigtsvækkende film 'Ambassadøren', der snart kan ses i danske biografer og på de internationale festivaler for dokumentarfilm.

Og Mads Brügger ved, hvad han taler om. Hans film fra den forhenværende franske koloni, der er blandt verdens fattigste lande, afdækker nemlig historien om internationale fupdiplomaters lyssky og ulovlige handel med bloddiamanter.

”Det begyndte, da jeg engang i 2007 læste om et firma, der sælger diplomattitler. Hvad vil du være? Handelsattaché? Generalkonsul? Ambassadør? Den slags titler er rent faktisk til salg på hjemmesiden diplomaticpassport.com, der drives fra Portugal af en forhenværende Royal Marine Commando og hans to brødre”, fortæller Mads Brügger til AMNESTY.

Filmen åbner med skjulte optagelser fra instruktørens besøg hos firmaet, der sælger diplomattitler til pengestærke forretningsmænd. Mads Brügger foregiver at være sådan en forretningsmand med planer om at bygge en tændstikfabrik i Den Centralafrikanske Republik. Og hans business vil være noget nemmere, hvis han samtidig kan smykke sig med en titel som konsul eller ambassadør.

Colin Evans, der leder firmaet, kan godt fornemme et dobbeltspil, når han møder det. Men denne gang fornemmer han det forkerte dobbeltspil. Han ser en forretningsmand, der vil snyde et fattigt land i Afrika. Men Mads Brügger er en journalistisk fupforretningsmand, der vil afdække diplomatmæglernes

Foto: Zentropa

Mads Brügger som diplomat i Afrika – her i vild dans med de pygmæer, som han hyrer til sin tændstikfabrik.

salg af titler til fupdiplomater, som er ude efter bloddiamanter. De scener, hvor han med skjult kamera i knaphullet får Colin Evans til at tale over sig, er kostelige og uhyggelige: ”Enten bliver du rig, eller også ender du i en afrikansk grøft”.

En legeplads for lykkejægere

”Diplomater er en slags super-journalister. De kan komme ind alle steder. Der er respekt om dem, og de har adgang til hjertet af magten. Men diplomatiet omfatter også et fedtlag af udenlandske forretningsfolk, der har købt sig til titler i fejlslagne afrikanske stater”, siger Mads Brügger, der selv søgte råd hos Afrikas ekspert Peter Thygesen, da han skulle beslutte, hvilket land han skulle gøre karriere i som falsk diplomat.

'Ambassadøren' er historien om, hvordan Mads Brügger køber sig til titlen som konsul for Liberia. Med den i hånden og med strategisk uddeling af ”lykkens kuverter” proppet med kontanter er landet en legeplads for grådige lykkejægere. Men ingen kan føle sig sikker i Den Centralafrikanske Republik, hvor en af Mads Brüggers kontakter – landets sikkerhedschef – en dag findes dræbt i en vejgrøft. Hvordan tør han arbejde under cover med risiko for at blive afsløret?

”Jeg fandt min beskyttelse i at stikke så meget ud som muligt. Jo mere excentrisk og bizar, jo bedre. Man slår ikke på tosser”, siger han.

Men filmen er også historien om, hvordan den hvide mand opfatter den sorte, og vise versa:

”Afrikanerne forventer, at enhver hvid mand i jakkesæt har mindst seks skjulte dagsordener. Deres fordomme om os er lige så stereotype som vores fordomme om dem, og jeg besluttede mig til at leve op til deres vildeste forventninger ved at klæde mig i kolonialistisk stil”, siger instruktøren, der ikke er bleg for at bruge de mest simple racistiske klicheer i filmen.

Da han – som en del af sit cover up – skal ansætte folk til tændstikfabrikken, hyrer han pygmæer, fordi de er kendt for at have de bedste heksedoktorer, hvilket vil give en markedsfordel. Da han besøger deres landsby, har han sæbe og cigaretter med til dem, og da det viser sig, at hele landsbyen er drukket skæve i billig vin, danser den elegant habitklædte Mads med dem i et grotesk tabernakel, hvorefter han siger: ”Det er det, NGO’erne ikke forstår. Man kan godt have sjov og fest i Afrika! Tak for dansen, wonderful pygmæer!”

I filmens voice over, hvor Mads Brügger guider os igennem dobbeltspillet, siger han om sig selv, at han er hvid udenpå, men sort indeni. En sort albino.

Afrika-film på en ny måde

Der er med andre ord en dobbeltbundet ironi i filmens absurde rollespil, der både rummer nærvær og distance. Den er dramatisk og nervepirrende, grotesk og foruroligende, og på sin egen skæve facon er filmen også et portræt af en fejlslagen stat, som vi ikke ved meget om.

”Regeringen i hovedstaden Bangui er involveret i kriminalitet fra morgen til aften, men hvis en journalist vover at skrive det, bliver han smidt i fængsel. Paris betragter landets rige undergrund som Frankrigs sparekasse, og kineserne prøver diskret at få deres del af ressourcerne. Den Centralafrikanske Republik er som en overflødig puslespilsbrik i det samlede billede”, siger Mads Brügger.

Han håber, at filmen vil vække opmærksomhed om fupdiplomati og handel med de ulovlige diamanter, der hentes ud af konfliktområderne og sælges på det sorte marked. Men han vil også gerne give sit bidrag til vores billede af Afrika:

”Jeg har prøvet at lave en Afrika-dokumentar, som man rent faktisk kan holde ud at se. De fleste film gør os ufølsomme, fordi vi kun ser mennesker, der sulter og dør. Mit håb er at bryde Afrika-dokumentaren som genre, og jeg håber at skabe en diskussion, der går længere end klicheen om, at det er synd for Afrika”, siger han. ◊

Mads Brüggers 'Ambassadøren' er produceret af Zentropa. Premiere den 5. oktober 2011.

CPH:DOX – FILM MED MENING

Dokumentarfilmfestivalen CPH:DOX har siden begyndelsen i 2003 vokset sig til en sværvægter blandt de internationale filmfestivaler. I år finder festivalen sted fra 3.-13. november, og Amnesty International er med igen i år som samarbejdspartner for konkurrenceserien Amnesty Award – dokumentarfilm, der afspejler kampen for menneskerettigheder over hele verden.

Med prisen Amnesty Award følger en check på 5.000 euro, som er sponsoreret af Merkur Andelskasse.

Du kan læse meget mere om CPH:DOX på www.cphdox.dk, og du kan holde dig opdateret om film, nyheder og medlemstilbud gennem vores nyhedsbrev, som du kan tilmelde dig på www.amnesty.dk

TEATER OM FACEBOOK OG TWITTER

Internettet og mobiltelefonen har forandret samfundets og privatlivets spilleregler – fra familien og kærligheden til det storpolitiske spil. På nettet svæver informationer frit. Et link til en nyhed. En status på Facebook. En kvinden på Twitter. WikiLeaks hacker magthaverne og lækker fortrolige dokumenter. Vi deler og røber oplysninger om os selv og hinanden på en måde, som aldrig er set tidligere i verdenshistorien. Men hvad gør vi i en verden, hvor det bliver stadig sværere at have kontrol med informationer? Har vi mennesker ikke brug for at have hemmeligheder for hinanden? Ønsker vi at vide alt? Er det muligt at leve i en verden, hvor alt er gennemsigtigt?

Teatret Mungo Park i Allerød viser nu stykket ”Information Wants To Be Free” om, hvordan vi lever sammen i informationsrevolutionens tid. Stykket er skrevet af den svenske dramatiker Lucas Svensson.

’Information Wants To Be Free’, Mungo Park Allerød, 28. september-29. oktober 2011, www.mungopark.dk

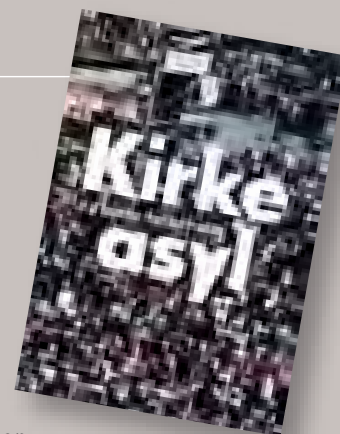
KIRKEASYL – EN KAMP FOR OPHOLD

I sommeren 2009 blev Brorsons Kirke på Nørrebro i København centrum for den danske udlændingeb debat, da irakiske og kurdiske asylansøgere søgte tilflugt i kirken som en sidste desperat handling for at undgå tvangsudvisning til et krigshærget Irak. Mange danskere bakkede op om irakerne gennem foreningen Kirkeasyl, som skabte massiv pressedækning og de største demonstrationer mod regeringens flygtningepolitik nogensinde. Den 13. august 2009 stormede politiet Brorsons Kirke, og irakerne blev brutalt smidt i Ellebæk-fængslet, inden de blev sat på et fly til Irak.

Bogen ”Kirkeasyl – en kamp for ophold” fortæller i billeder og tekst historien om, hvad der skete i månederne op til, under og efter aktionen, der fik navnet Kirkeasyl. Bogen har bidrag fra bl.a. sognepræst Per Ramsdal, Amnesty Internationals generalsekretær Lars Normann Jørgensen, folketingspolitiker Johanne Schmidt-Nielsen og forfatter og debattør Carsten Jensen.

’Kirkeasyl – en kamp for ophold’, 316 sider indbundet, kr. 299,-. Bogen er udkommet på forlaget Frydenlund.

NOVEMBER 2011

LIVE-REDAKTION: NORA RAHBEK KANAFANI

SOMMERFUGLE MOD ABORTFORBUD

35.000 danskere skrev i løbet af foråret under på Amnesty Internationals krav til Nicaraguas præsident Daniel Ortega om, at kvinder og piger skal have ret til abort, hvis de har været udsat for incest eller voldtægt, eller hvis graviditeten er til fare for deres helbred. Amnesty har også indsamlet 100 solidaritetserklæringer fra danske læger, sygeplejersker og jordemødre til deres kollegaer i Nicaragua.

I alt blev 212.165 underskrifter indsamlet i 115 lande. Amnesty har netop været på delegation i Nicaragua for at tale med kvindeorganisationer og landets fem præsidentkandidater til valget i november.

Præsident Daniel Ortega nægtede at mødes med delegationen, der derfor afholdt en pressekonference for at gøre opmærksom på underskrifterne og på Amnestys krav. To ud af de fire kandidater, vi talte

med, har efterfølgende offentligt udtalt deres støtte til Amnestys krav. 11 nationale aviser i Nicaragua – deriblandt det primære politiske magasin i landet – har skrevet om Amnestys mission og om de krav, Amnesty stiller til landets præsident.

Den 28. september går Nicaraguas kvinder og piger på gaden i hovedstaden Managua for at kræve deres ret til abort. Med sig har de

billeder af sommerfugle, som Amnestys medlemmer har produceret til dem. Sommerfuglene er et symbol

på kvinderettigheder i Nicaragua.

Læs mere på www.amnesty.dk/nicaragua

FOTOKONKURRENCE AFGJORT

Amnestys fotokonkurrence om diskrimination er afgjort. Konkurrencen var en del af en europæisk konkurrence, og de danske deltagere har dystet om en weekendrejse til Rom, et Panasonic kamera og en tur til den internationale præmieoverrækkelse i Bruxelles. Vinderen blev **Amalie Helmbø Hansen** med billedet "Under samme sol". Amalie fortæller: "Billedet viser, at forskellige religioner sagtens kan leve i harmoni med hinanden, og at vi måske kan lære noget, hvis vi er åbne overfor andre".

Vinderen af publikumsprisen på Facebook blev **Karin Holt**. Hun fortæller om sit foto: "Min datter i bad med min somaliske nabos knægt. Jeg kalder billedet "United Colours of Beton", fordi vi bor i Gellerupparken".

NY AKTIVITETSPAKKE: HJÆLP DE URETFÆRDIGT FÆNGSLEDE I SAUDI ARABIEN

Ulovlige fængslinger, tortur og forsvindinger er alt sammen ingredienser i Saudi Arabiens såkaldte krig mod terror. Hjælp Amnesty med at lægge pres på det undertrykkende regime.

Du kan nu være med til at sætte fokus på de omfattende brud på menneskerettighederne, der finder sted i Saudi Arabien i terrorbekæmpelsens navn. Amnesty kan dokumentere, at menneskerettighederne bliver krænket systematisk, og at terrorbekæmpelsestiltag bruges til at ramme enhver regeringskritisk røst. Derfor sidder tusindvis af mennesker ulovligt fængslet, og mange tilbageholdes i total isolation i månedvis uden kontakt med omverdenen, og uden

at deres pårørende ved, hvor de befinder sig.

Efterårets kampagne skal dels skabe opmærksomhed om emnet i Danmark, dels lægge pres på de saudiske myndigheder. Aktivitetspakken vil denne gang have et udvidet fokus på online-aktivisme igennem sociale medier som Facebook og Twitter. Men den munder ud i en konkret aktivitet rettet mod den saudiarabiske ambassade i København.

Læs mere om pakkens indhold på www.amnesty.dk.

ULOVLIGT FÆNGSLET I OTTE ÅR

Hamad al-Neyl Abu Kassawy har siddet ulovligt fængslet i Saudi

Arabien siden 2004.

Først efter otte måneder fandt familien ud af, hvad der var sket med ham, fordi de blev kontaktet af én, der havde besøgt fængslet. Hamad har fortsat ingen kontakt med sin kone og sine tre børn og er blot én ud af flere tusinde fanger, der sidder fængslet i årevis uden anklage eller dom og uden adgang til advokat. Amnesty kræver, at de saudiarabiske myndigheder enten stiller ham for en dommer eller løslader ham.

Ved at deltage i efterårets aktivitetspakke kan du være med til at kæmpe for retssikkerheden for Hamad og de mange tusinde fanger, der sidder ulovligt fængslet i Saudi Arabien.

DET KAN DU GØRE...

2 MINUTTER

Red liv med mobilen. Tilmeld dig sms-netværket Amnesty Lifeline og brug mobilen til at skrive under på en aktuel aktion hver uge. Med din sms kan du redde mennesker fra tortur, dødsstraf og fængslinger. Tilmeld dig ved at sende beskeden Lifeline + dit navn til 1919. Det er gratis at modtage aktioner og koster alm. sms-takst at deltage.

10 MINUTTER

Opret en støttekonto i Merkur Andelskasse, der giver afkast for både dig og Amnesty. Læs mere på www.merkur.dk

1 DAG

Deltag i Amnestys årlige konference, Amnesty Impact, den 26. november. Tema: Fremmedfrygt i Europa. Læs mere og tilmeld dig på www.amnesty.dk/impact

2 DAGE

Design en plakat for Amnesty og vind 30.000 kroner. Plakaterne udstilles på Brandts Danmarks Mediemuseum i Odense. Læs mere og tilmeld dig på www.amnesty.dk/plakatkonkurrence

Tilbud fra Amnesty

Amnesty
Hættetrøjer
Før 400 kr.

Nu
kr. **280,-**

Stand up for your rights
sweatshirt

Før 400 kr.

Nu
kr. **280,-**

Langærmet
t-shirt

Før 250 kr.

Nu

kr. **180,-**

Se flere varer i Amnesty webshop på www.amnesty.dk/shop

AMNESTY I GLIMT

Foredrag og debat om Latinamerika

Amnesty Kolding, Litteratur6000 og Ibis indbyder til film, foredrag og debat med kultursociologen Finn Rasmussen og politologen Niels Boel, der er forfattere til bogen "Det nye Latinamerika". Dokumentarfilmen "Migranterne" vises efterfulgt af oplæg om de nye tendenser på det latinamerikanske kontinent. Den 20. september kl. 19, Kolding Bibliotek. Entre: 50 kr.

Film om cyberaktivisme

Filmfestivalen Nordisk Panorama viser i samarbejde med Amnesty den prisbelønnede tysk/iranske film The Green Wave, der handler om de politiske protester, der udfoldede sig i kølvandet på det iranske præsidentvalg i 2009. Efter filmen vil Mehdi Mohseni, som er journalist,

blogger og medvirkende i The Green Wave være til stede og via Skype tale med den anerkendte egyptiske menneskerettighedsaktivist, blogger og mediekonsulent Ramy Raouf om personlige erfaringer med sociale medier og cyberaktivisme. Den 24. september kl. 14, Øst for Paradis, Århus.

Børn og menneskerettigheder

Amnesty Kolding får besøg af forfatteren Anita Krumbach, der fik Kulturministeriets børnebogspris 2010 for sin romandebut "Et Mærkeligt Skib". Aftenens tema er børn og menneskerettigheder. Den 6. oktober kl. 19, Kolding Bibliotek.

Amnesty-center i Odense lukker

Centret i Odense nedlægges fra og med næste år. Beslutningen er først og fremmest

begrundet i behovet for at rationalisere driften af dansk afdeling, da centret desværre er uforholdsmæssigt dyrt i drift. Visionen for centret, da det blev etableret, var blandt andet at der skulle være fundraising-aktiviteter i Odense, hvilket i praksis har vist sig svært. I stedet lejer Amnesty et mindre lokale til brug for lokalforeningens arrangementer.

Ny Amnesty-gruppe på Århus Universitet

Danske og internationale studerende har oprettet en ny Amnesty-gruppe på Århus Universitet. Arbejdssproget er engelsk, og gruppen er organiseret via Facebook. Du kan finde gruppen på Facebook ved at søge på "Amnesty International Aarhus University". Gruppen er åben for alle studerende på Århus Universitet.

Foto: Mariana Coبرا

Amnesty til Copenhagen Pride

Den 20. august gik omkring 300 Amnesty-tilhængere med i Copenhagen Pride for at sætte fokus på homofobi rundt om i verden. I år var temaet overgreb på bøsser, lesbiske, biseksuelle og transseksuelle i Tyrkiet. Alene i 2010 blev 16 mennesker i Tyrkiet slået ihjel på grund af deres seksuelle orientering, og Amnesty kræver, at Tyrkiets myndigheder

gør mere for at beskytte sine seksuelle minoriteter og blandt andet vedtage love, som beskytter folk mod diskrimination. Amnesty opfordrer endvidere EU til at tage problemet alvorligt og slå fast, at diskrimination på baggrund af seksuel orientering er uacceptabelt. Amnesty har henover sommeren deltaget i og monitoreret prides i Budapest, Bratislava, Bukarest og Sofia for at sikre, at byernes myndigheder både tillader paraderne og beskytter deltagerne. Læs mere på www.amnesty.dk/stop-diskrimination.

Nordic Youth Conference i Stockholm

10 danske youth-aktivister var i begyndelsen af august til Amnestys årlige Nordic Youth Conference i Stockholm, der havde ytringsfrihed og Mellemøsten som tema. På konferencen fik de danske deltagere både mulighed for at dele erfaringer med unge fra de andre nordiske lande og hente inspiration til fremtidens aktivisme. Derudover var der oplæg med blandt andre en tidligere syrisk samvittighedsfange Faraj Bayradakar og journalist og dokumentarfilminstruktør Peter Löfgren, der har lavet film om Syrien. Læs mere om ungdomsaktivisme her: www.amnesty.dk/youth

GIV HÅB TIL NÆSTE GENERATION MED ET TESTAMENTE

Faren, den mexicanske general J. F. Gallardo, er en af de tusindvis uretfærdigt fængslede, vi sammen med vores medlemmer har hjulpet ud i frihed igennem de sidste 50 år.

Med en gave til Amnesty International i dit testamente holder du håbet om frihed og retfærdighed tændt langt ud i fremtiden – også for børn som Gallardos datter.

Et testamente giver ro

Når du opretter et testamente, vælger du hvem, der skal arve. Det giver ro. Og det er nemmere at udforme, end du måske tror.

Overvej du at indskrive Amnesty i dit testamente, er det første du skal gøre at bestille vores testamentefolder. Så kan du roligt overveje dine muligheder med dine nærmeste.

Bestil den på www.amnesty.dk/testamente eller hos medlemsservice på tlf. 33 45 65 65.

I et lykkeligt øjeblik genforenes far og datter efter otte år. Genforeningen tænder håb om retfærdighed for alle. Med et testamente er du med til at holde håbet tændt for næste generation.

TWITTER-AKTION SÆTTER REDAKTØR PÅ FRI FOD

Redaktøren Eynulla Fatullayev er blevet benådet af Aserbajdsjans præsident efter at have tilbragt næsten fire år i fængsel for opdigtede anklager om terrorisme og bagvaskelse. Anklagerne om terrorisme blev rejst mod ham på grund af en artikel, han havde skrevet, hvori han forholdt sig kritisk til Aserbajdsjans udenrigspolitiske linje.

Da EU's Menneskerettighedsdomstol i 2010 opfordrede Aserbajdsjan til at løslade Eynulla Fatullayev, omgjorde myndighederne hans dom til en to et halvt års dom for narkobesiddelse – baseret på falske beviser.

Amnesty har aktioneret for hans sag siden 2007, og kampagnen kulminerede i en international Twitter-aktion, hvor over 800 mennesker

sendte tweets til Aserbajdsjans præsident. Kort efter blev Eynulla Fatullayev løsladt. Han er nu genforenet med sin familie og udtalte kort efter løsladelsen: "Jeg er meget lykkelig for at være blevet løsladt. Jeg er ekstremt taknemmelig for Amnesty, der har aktioneret for mig helt fra begyndelsen. Efter min mening var det Amnesty, der reddede mig".

SHELL STILLES TIL ANSVAR I NIGER DELTA

En FN-rapport fra august bakker op om Amnestys dokumentation af, at Shell har forårsaget massiv olieforurening i Nigeria. Amnesty har i flere år aktioneret for at få olieselskaber

som Shell til at tage ansvar for de olieudslip, der har forurenset Niger Delta. Olieselskaberne har i årtier krænkert menneskerettighederne og lavet enorme miljødelæggelser uden at

blive stillet til ansvar af regeringen. På baggrund af FN-rapporten har Shell offentligt gået bodsgang, og Amnesty holder øje med, at olieselskabet også rydder op efter sig.

RUSSISK MENNESKERETTIGHEDSFORKÆMPER FRIKENDT

Den førende russiske menneskerettighedsforkæmper Oleg Orlov er blevet frikendt af en domstol i Moskva. Oleg Orlov, der er leder af menneskerettighedsorganisationen Memorial, blev arresteret, fordi han havde udtalt, at han mente, at den tjetjenske præsident stod bag mordet på hans kollega Natalia Estemirova. Hun blev bortført og dræbt for to år siden.

Amnesty har aktioneret for Oleg Orlovs sag og insisteret på hans ret til at udtrykke sin mening. Amnesty lægger fortsat pres på Rusland for at få efterforsket mordet på Natalia Estemirova og bringe de ansvarlige for en domstol.

13-ÅRIG OVERFLYTTES TIL UNGDOMSDOMSTOL

Den 13-årige amerikanske teenager Jordan Brown får nu prøvet sin sag ved en ungdomsdomstol i USA i stedet for den voksedomstol, der indtil videre har behandlet anklagerne mod ham. Jordan Brown var 11 år gammel, da han slog sin fars kæreste ihjel. Han blev automatisk sigtet ved en voksedomstol og står nu anklaget for to mord, idet hans offer var gravid i ottende måned.

Hvis Jordan Brown var blevet kendt skyldig i mordet ved en domstol for voksne, ville han få en livstidsdom uden mulighed for prøveløsladelse. Amnesty – der tidligere har kritiseret USA's retspraksis med at dømme børn under 18 år til afsoning som voksne – er tilfredse med overflytningen til ungdomsdomstolen og takker alle, der deltog i Lifeline-aktionen på Jordan Brown.

Sorteret magasinpost ID-nr. 41156

Alt henvendelse; Amnesty International, Telefon 33 45 65 65.

AMNESTY IMPACT 2011

Salil Shetty

Aryeh Neier

Morten Kjærum

Michael Minkenberg

Sarah L. de Lange

Racisme og fremmedhad er på fremmarch i Europa. Hvad ligger bag udviklingen, og hvad kan vi gøre ved det?

Kom med til den store internationale menneskerettighedskonference Amnesty IMPACT 2011 i Den Sorte Diamant i København den 26. november, der i år sætter fokus på racisme og fremmedhad i Europa. Få indsigt i emnet fra nogle af Europas førende forskere, og deltag i debatten med internationale eksperter og Amnestys internationale generalsekretær.

På Amnesty IMPACT 2011 kan du blandt andet møde:

- Salil Shetty, Amnestys internationale generalsekretær.
- Aryeh Neier, præsident for Open Society Institute og tidligere generalsekretær for Human Rights Watch og American Civil Liberties Union.
- Morten Kjærum, direktør for EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder
- Michael Minkenberg, professor ved Europa-Universitet Viadrina i Frankfurt.
- Sarah L. de Lange, adjunkt ved Amsterdam Universitet.

Pris og tilmelding

Alle interesserede er velkomne. Deltagergebyret er 100 kr. og 50 kr. for unge under 25 år. Transportudgifter over 300 kr. kan refunderes (unge under 25 år kan få det fulde beløb refunderet). ☺

Tilmeldingsfristen er den 21. oktober.

Se det fulde program og tilmeld dig på www.amnesty.dk/impact2011